40րդ ՏԱՐԻ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 17|30 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1909
ԹԻՒ 1478

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ — ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ
Էպուսսուտ (Սէֆէթճի) փողոց թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussouod No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 ղրշ. Մէճիտ
» »	150 »	40 » »
Գաւառներու	300 »	100 » »
»	150 »	50 » »
Օտար երկիր երկօրեայ	300 »	25 ֆրանք
» » ամենօրեայ	300 »	30 »
Ռուսիա	300 »	10 ռուբլի

(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երեսը)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր։

درعلیه‌ده باب عالی جاده‌سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
« هایره‌نیك » غزته‌سی اداره‌سنه

10 ՓԱՐԱ

Բ. ԴՈՒՌՆ
ԵՒ
Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՀԱՅՐԸ

Երկու երեւոյթ, իրարու բոլորովին համեմատ, պարզուեցան մեր աչքերուն տակ Օսմ. Սահմանադրութեան հրատարակուելէն անմիջապէս վերջը։ Երկու երեւոյթ որ միեւնոյն մտայնութենէ ծագում կ'առնէին։ Այդ հանգամանքը կը բաւէ որպէսզի անոնց վրայ նայինք ոչ թէ անձուկ՝ զուտ հայկական տեսակէտէ, այլ բարձրէն, առանց ցեղային մասնաւոր պահանջման։

Կարծէք թէ ուրիշ շատ աւելի կարեւոր միջոց մը չկար խորհուելիք երկիրը փրկելու ձեռնարկին մէջ՝ Երիտասարդ-Թուրքերն խոկոյն, պանծալով Սահմանադրութեան Թուղթովը, Եւրոպայէն պահանջեցին Պէռլինի դաշնագրին մէկ քանի յօդուածներուն ջնջումը։

Կարծէք թէ ներքնապէս ալ ուրիշ շատ աւելի կարեւոր փոփոխութիւն մը չկար մտածուելիք, առանք Սահմանադրութեան Թուղթը մեր երեսին ծփծփացնելով՝ խոկոյն պահանջեցին Պատրիարքարաններու վաղեմի իրաւունքներուն ջնջումը։

Երկու ջնջումներն ալ արտայայտութիւն մըն են այն մասնաւոր մտայնութեան, որ այսօր Երիտասարդ-Թուրքերուն մտայնութիւնն է, և որ բաղադրեալ է ցեղային հպարտութենէ, տիրողական մտահոգութիւններէ և ձուլումի փափագներէ։

Մենք չենք որ պիտի այպանենք առաջինը։ Լաւ է թէ անոնք ունենան ցեղային հպարտութեան այն ազնիւ տեսակը որ կը բարձրացնէ, որ կ'արգիլէ ցածերն իյնալ և ստորնութիւններու դիմել․ իսկ դալով տիրողական մտահոգութիւններու և ձուլումի փափագներուն, մենք իրաւունք ունինք ցոյց տալու իրենց թէ ո՞ւր կը սխալին, ո՞ւր կը չափազանցեն, ո՞ւր ոսկի ժամանակնին կը վատնեն անօգտակար կերպով։

* * *

Դեսպան մը, խօսելով Ցունաց Պատրիարքարանի մասին, դիտել տուած է թէ չորս հարիւր տարիէ ի վեր կիրարկման մէջ գտնուող իրաւունքներ չեն կրնար ջնջուիլ ակնթարթի մը մէջ, ըլլան անոնք վաւերացեալ մագաղաթեայ փերմաններով, ըլլա՛ն միայն սովորութիւն և բարք։ Ամէն Պատրիարքարանի ետեւն կան միլիոններով ժողովուրդներ որ դարերէ ի վեր վարժուած են տեսնել իրենց Պատրիարքին մէջ հայր մը, պաշտպան մը, օգնական մը ընդդէմ իրենց եղած անիրաւութիւններուն ու զրկանաց։ Ահա Ցոյնին և Հայուն ընդհանուր մտայնութիւնը, որ իրականութիւն մըն է, որուն դէմ պիտի բաղխի նոր քաղաքականութիւնն, անհրաժեշտաբար։ Մեր Երիտասարդ-Թուրքերը կը ձգտին ստեղծել այսպէս բիւզանդական կռիւներու նոր շարք մը, որուն մէջ թէ՛ իրենք և թէ՛ մենք՝ Քրիստոնեաներս՝ պիտի մաշինք, մեր կամքին հակառակ, խելք ու ժամանակ վայրապար վատնելու։

* * *

Թանի՜ն իր երէկի թիւով կը ծանուցանէր թէ երեկ գիշեր Դահլիճը վերջնականապէս պիտի լուծէր Հայոց Պատրիարքին հրաժարականին խնդիրը։ Իսկ Սելանիկի Եէնի-Ասրն ալ կ'ըսէր, քանի մը օր առաջ, թէ տարակոյս չկայ որ այս խնդիրը պիտի լուծուի կառավարութեան արժանապատուութեան պահպանմամբ։

Ո՞ւր է կառավարութեան արժանապատուութիւնը։ Արդեօք Պատրիարքին հրաժարականը նկատի չառնելո՞ւն մէջ՝ թէ արդարութեան գործադրմանը մէջ։ Արդար պահանջ մը Պատրիարքի մը բերնովը արտայայտուելովը ինչո՞ւ պիտի վտանգէ եղեր կառավարութեան արժանապատուութիւնը։ Ամենապարզ օսմանեան քաղաքացին իրաւունք ունի բողոքելու, ոչ միայն իր անձին հաշւոյն՝ այլ և ընդհանուրին հաշւոյն համար։ Ինչո՞ւ Պատրիարք մը չպիտի ունենայ եղեր այս իրաւունքը նոր Սահմանադրական օրէնքին տակ, որ բացարձակօրէն խուսափած է դպչիլ Պատրիարքարաններու հին իրաւունքներուն։ Բոլոր դժուարութեան պատճառն այն է թէ մեր Թուրք հայրենակիցները կը նային Հայոց Պատրիարքին վրայ իբրեւ հակառակորդի մը՝ թշնամիի մը վրայ։

Եթէ տիրապետողական չափազանց հակումներով մեր չափաւորութիւնն կորսնցուցած չըլլային, պիտի համոզուէին թէ Հայոց Պատրիարքարանը բարեկամ է բնականօրէն ամէն ուղղամիտ կառավարութեան, օգտակար օժանդակ մըն է ամէն բարեացակամ կառավարութեան և երկրին վարչական մեքենային ընթացքը ոչ թէ կասեցնելու՝ այլ բարուոքելու դերը միայն կրնայ կատարել։

Կառավարական արժանապատուութի՛ւն։ Տեսանք ասիկա Ատանայի ջարդերուն սկիզբը։ Մարդ չկայ աշխարհիս վրայ որ համոզուած չըլլայ թէ առանց Պատրիարքարանի բողոքներուն, որոնք յանուն արդարութեան աղաղակներ էին, Ատանայի դէպքն ալ կ'անցնէր կը մոռցուէր այնպէս ինչպէս մոռցուեցան նմանօրինակ ջարդեր, առանց իսկ դատաստանական արարքին ձեւի մը։ Միթէ Պատրիարքարանը չխրախուսե՞ց այս պարագային մէջ հայրենասիրական գեր մը, միթէ լուռ մնալով մեղսակից չպիտի համարուէր երկրին քանդումին ուղղուած չարագործութիւններուն։ Հայոց Պատրիարքը միթէ քաղաքական մե՞ղս մը թէ օգուտ մը կը բերէր Օսմանեան երկրին՝ երբ անդրդուելի կերպով կը պահանջէ որ բուն մեղաւորները օրինակելի կերպով պատժուին։ Կառավարութիւնը դո՞հ ըլլալու է որ այս Ատանայի ջարդին մէջ Տ. Եղիշէ Արք. Դուրեան վեր կանգնած է երկրին իբր ճշմարիտ, ուղղախօս և խաղաղասէր ընդհանուր դատախազ մը որ Օսմ. Սահմանադրութեան վրայ արատ բերող այս զարհուրելի Աղէտին հեղինակներուն պատուհասումը կը պահանջէ։ Ազգն այսպիսի Պատրիարքէ մը երբէք չպիտի զատուի։

ՀԱՄԱԿՐԱՆՔ

Հայրենիքի համակիրները նկատելով Թերթին ուղղութիւնն որ է Թուրքիոյ այլեւայլ ցեղերուն հաշտ կենակցութիւնն ապահովել, փափագ յայտնեցին այն պահուն ուր Թերթը բաւական ծանր տուգանք մը ունի իր ուսին, օգնել անոր հրատարակութեան տեւականութեանը։

* * *

Ա. էֆ. Գալփաքճեան (Մանչէսթըր)	600
Ս. Ս. (Նիկոմիդիա)	40
Հ. Ս.	108
Հ. Աղասեան	120

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԻՐԱՆՆԵՄՈԼԸ

—Պէն պու ըրմըզըտան վազ կէչմէմ…

Ծանօթ ընտանիքի պատկանող Հայ կաթոլիկ տիկին մը ինծ ըսաւ թէ այսպէս յայտարարած է Սապպաղեան Կաթողիկոս-Պատրիարքը։

Ի՞նչ է այդ «քըրմըզը»ն։

Հռոմէական ծիրանին, կամ պարզապէս ծիրանին՝ կարդինալի աստիճանին է, ակնարկութեամբ այն կարմիր պատմուճանին զոր կարդինալները կրելու իրաւունք կը վայելեն։ Այդ պատմուճանը վեց թիզ երկայնութեամբ պոչ մը կրնայ ունենալ։ Պոնիֆաս ութերորդ Պապը այդ արտօնութիւնը շնորհած է ամէն կարդինալի։

Բայց այդ ծիրանին չէ՛ հրաժարեալ Սապպաղեան Կաթողիկոս պատրիարքին «քըրմըզը»ն։ Վեց թիզ պոչով կարմիր պատմուճանը միայն եօթանասուն կարդինալները կրելու իրաւունք ունին և Սապպաղեան «յ'եօթանասունից» չէ։

Աւելի խոնարհ և անպոչաւոր շնորհ մըն է որ կը վայելէ մեր Սրբազանը։ Հասունէն միացած ու Պիոս Թ.էն սրբուած համեստ ու անփառունակ աստիճան մը . . . այն է՝ իր կապային կոճակները կարմրագոյն կրելու արտօնութիւնը։

Ահա՛ այդ «քըրմըզը»ն է որ «վազ» անցնիլ չուզեր Սապպաղեան։ Բայց այն որ պապական կոնդակով կարմիր կոճակ կրելու կ'արտօնուի, կրնայ նաև այդ կարմիրը տարածել իր հագուստին ներքին մասերուն վրան ալ, և հոս է որ Սապպաղեան սրբազան կը յայտնուի իբրև հին ու նոր դարերու ամէնէն ծայրայեղ կարմրամոլներէն մէկը։ Անտոն Հասունեան, Ստեփաննոս Ազարեան և Պօղոս Էմմանուէլեան գերապայծառները գոհացած էին կարմիր կոճակով միայն, մինչ Սապպաղեան գերապայծառ, որ կ'երեւայ թէ տարօրինակ փառասէր մըն է, կ'ուզէ օգտուիլ պապական կոնդակին բովանդակ տրամադրութիւններէն ու կոճակէն ներս կը տարածէ ծիրանին՝ շապիկէն սկսեալ մինչեւ գուլպաները, այնպէս որ իր հագածները այլ եւս ճերմակեղէններ չեն՝ այլ կարմրեղէններ։

Երբեմն մինչեւ ո՛ւր տեղուանք կ'երթայ կը պահուըտի մարդկային փառամոլութիւնը և մնափառութիւնը . . .

Ու հիմակ որ կարմիր կոճակ կրելու իրաւունքը ձեռքէն երթալու վրայ է, խեղճ Սապպաղեան Գերապայծառ կը գոչէ.

—Պէն պու ըրմըզըտան վազ կէչմէմ։

* * *

Չեմ գիտեր թէ ինչ գերագոյն գոհունակութիւն մը կայ կարմիր կոճակ կրելու մէջ. ես որ կոճակէն աւելի ու կոճակէն վեր, գլխուս վրայ կարմիր փէս մը կը կրեմ, երբեք [illegible] չեմ ունիր անոր համար։ Վա՛յ այն մարդուն որուն արժանիքը կոճակին գոյնէն պիտի զատուի կամ իր կոճակին գոյնովը պիտի փառաւորուի։

Ծիրանեգոյնը բան մը այն ատեն միայն յարգի է երբ աղջկան մը շրթունքներուն կամ ականջներուն ծայրը կ'երեւայ, բայց հոն ալ այն պայմանաւ որ բնականօրէն ըլլայ, առանց չափազանցութեան և առանց պապական կոնդակի։

ՊԻԿ—ԹՈՒՏԻ

ԿԱՐԵԿՑՈՒԹԵԱՆ ԱՐԺԱՆԻ

Սահմանադրութեան լուրին հետ գաւառներէ պանդուխտ պատանիներ դիմեցին Պոլիս, ամէնքն ալ գիտութեան ծարաւի, որոնց մէջ կան շատ յաջողակներ որոնք ապագայ կը խոստանան։ Խանդն ու յափշտակութիւնը բերած էր զիրենք հոս, առանց իրենց ժամանակ ձգելու որ մտածեն իրենց ապրուստի, բնակարանի և կրթութեան ծախքերուն։ Կեդրոնական վարժարանն անցեալ տարի իր դռները լայնօրէն բացաւ անոնց առջեւ, և Նպաստից Յանձնախումբն ալ 90 ղրուշի դրամը մը յատկացուց իւրաքանչիւրին, որով պիտի հոգար անոնց ապրուստը, զգեստը, ճերմակեղէնը և լուացքի ու բնակարանի իր ծախքերը։ Աղէկ գէշ, աւելի գէշ քան աղէկ, ապրեցան տարի մը, հետեւեցան Կեդր. վարժարանի դասընթացքներուն և այսօր կը գտնուին [illegible] մը մէջ, որովհետեւ Նպաստից Յանձնախումբը դադրեցուցած է իր նպաստը։

Երեսունի չափ գաւառացի պատանիներ ներկայացան այսօր խմբագրատանս օգնութիւն մը խնդրելու։ Կ'երեւայ թէ գտնուեր էին բարեխիղճ անձեր որոնք անոնց ծախքերուն մէկ մասը յանձն առած էին վճարել ամսէ ամիս, բայց տեսնուեր է նաև որ Նպաստից Յանձնախումբի անդամ մը ետ կեցուցեր է ծանօթ բժիշկ մը այսպիսի բարեգործութենէ մը, ըսելով որ իրենք, Յանձնախումբն, ստանձնած են արդէն հոգալ անոնց պէտքերը։ Յանձնախումբին անցեալները Քաղաքական ժողովոյ հրամանին վրայ կէս ամսական վճարած է, բայց հիմա կը մերժէ ոեւէ նպաստ։ Ո՞ւր երթան այս պատանիները, ինչպէս վարուին։ Եթէ Ազգ. Վարչութիւնը կարող չէ ապահովել նպաստի մը կանոնաւոր վճարումը, լաւագոյն է ասկէ յայտարարել որպէս զի ամէն ոք իր գլխուն ճարը նայի։

ԱՂԹԱՄԱՐԱՅ ՇՈՒՐՋԸ

Դանիէլ Վրդ. Զաքոյեան, Աղթամարայ Կաթ. Տեղապահի Փոխանորդը մեզ կը հաղորդէ պատճէնը այն տեղեկագրին զոր Վանայ Խառն Ժողովը վերջերս յղած է Պատրիարքարան։

Այդ պատճէնը կ'արտատպենք սկսելով իր էական մասէն։

Նախ և առաջ կը յայտարարենք, որ ներկայ պաշտօնավարող ժողովականներ, ընտրուած 1908 Դեկտեմբերին, որ և է խաչ, սպաս կամ արծաթ վաճառած չեն, իսկ քննելով ատեանները՝ ստուգեցինք որ արծաթներու վաճառման հետեւեալ որոշումներն են եղած, ժամանակագրական կարգով։

Ա.)—Վաճառուած, ոսկերիչ Կոլոմքարեանին, Վանեցի, 1450 արծ., հանգուցեալ Խաչատուր Կաթողիկոսի ձեռամբ, 1891 թուին։

Բ.)—Վաճառուած, 1000 արծ. Տիգրան Յովհաննէսեանի և Նուրօյեանի Գրիգոր աղայի ձեռամբ (անդամք Թաղ. Ժողովոյ) Ս. Աղթամարայ, որոշմամբ Խառն Ժողովոյ, ընդ նախագահութեամբ Տ. Յովսէփ Ս. Եպիսկոպոսի, 1905 թ. Յուլիս 12։

Գ.)—1908 Թուականի Աղթամարի ամբաստանութեան հետեւանքով, կողոպտիչ զօրաց ձեռքէն Պօղոս վարդապետի Կարապետեանին ջանքերով հաւաքուած՝ ջարդուած արծաթեղէններ 4190 դր. և, ըստ հաշուեցուցակի վաճառուած Աւետիս աղա Կոստանեանին, ի Վան։

Արդէն իսկ, ինչպէս կը տեսնենք, Պատրիարքարան ուղղեալ 1907 Մայիս 13 թուակիր տեղեկագրէ մը, ստորագրութեամբ Յովսէփ Ս. Եպսկ.ի, Աղթամարայ սպասներու մեծագոյն մասը կողոպտուած են զօրքերու ձեռքով, իսկ հոս ամփոփուած ջարդուած արծաթեղէններու մէկ մասը ծախուած է, ինչպէս յիշատակուեցաւ վերեւ, նախորդ Թաղ. Ժողովի որոշմամբ։ Իսկ մնացորդը, ինչպէս նաև կարգ մը իրեր, որ ազատուած էին զօրքերու յափշտակիչ ձեռքէն, շնորհիւ այն հանգամանքին որ առանձին տեղ պահուած էին, կը գտնուին Յովսէփ Ս. Եպսկ.ի խնամքին ներքեւ։ Ցարդ, Խառն Ժողովը իրաւունք համարած չէ՝ իրեն վաւերացուած չըլլալուն համար, ցուցակագրելու զանոնք։ Առաւելագոյն, երբ առիթ ունենայ արձանագրելու, ցուցակէն մի օրինակ ևս կը ղրկէ ի Պատրիարքարան։

Ամփոփելով մեր գրութիւնը, հարկ կը դատենք չյիշել վերստին, որ մեր պաշտօնավարութեան շրջանին մէջ, ծախուած չէ, ո՛չ արծաթեղէն սպասք և ո՛չ խաչեր։ Բոլոր այս տարաձայնութիւններու աղբիւրը պէտք է փնտռել այն հանգամանքին մէջ, որ կարգ մը անձնասիրութիւններ, որոնք ախորժ նոր կարգերու շնորհիւ անկարող են այլ եւս շահագործել ըստ առաջնոյն, վանքի հողերը և հասոյթները ծառայեցնել ըստ հաճոյս, այս կարգի զրպարտութիւններ կը յօրինեն վարկաբեկելու համար ներկայ ժողովականներ. այն յուսով, որ թերեւս յաջողին հեռացնել զանոնք և Աղթամարայ մատակարարութիւնը վերստին ձգել իրենց ագահ ձեռքերու մէջ։

Այս բանին համոզուելու համար կը բաւէ բաղդատութեան դնել Արսէն վարդապետի Մարտիրեանի ներկայացուցած հաշիւները, այն մանրամասն և խղճամիտ հաշիւներու հետ, որ ուղարկուած է Պատրիարքարան վերջին ատենները։ Առաջ, Արսէն վարդապետի օրով եկամուտի հաշիւը կը հասնէր ամենաշատ 200 լիրայի, որ կը ծախսուէր արդէն միաբանութեան տարրական պէտքերուն։ Իսկ հիմա, խնայուած ջանքերու շնորհիւ, մօտաւորապէս 1000 լիրա, որով կը պահուի մեր Որբանոցը, 70 աշակերտներով, 6 ուսուցիչներով։

×

Անկողմնակալութեան պարտք մը համարելով կը հրատարակենք ստորեւ ուրիշ նամակ մը որ նոյնպէս Վանէն ստացանք։ Մեր ընթերցողները կ'իմանան այսպէս երկու զանգակներու ձայներն ալ և ըստ այնմ կը դատեն։

Կեդրոնականի ծանօթ խնդրին մէջ պարտաւորները՝ խնամակալութեան անդամներէն Մարտիրոս Կիլիկեանի և Մարկոս Երամեանի ստորագրութիւններ ուղարկելէ յետոյ, գիշեր մը մի քանի հրացաններ բացին քիչեաններու տան պատուհաններէն ներս և պարտաւորցուցին որ իրենց հրաժարականը տան, մինչ այս ամէնը տեղի կ'ունենար՝ վրայ հասաւ Զաւէն վարդապետի հրատարակուած նամակը և անցեալ կիրակի Վարագի վանքին մէջ քօմիտէի կնիքով ստորագիր մը ևս Զաւէն վարդապետին կուսան, այնուհետեւ սակայն իր համակիրները չքմեղացուցին զինք, մինչեւ իսկ [illegible] մը հետ սպառնալով, և արիութիւն ներշնչելով որ մինչեւ վերջ ջանայ փոխանորդ հրապարակ գալ և խնդիրը իւր ամբողջութեամբ երեւան բերել։ Այս առթիւ Աղթամարի Յովսէփ եպիսկոպոս ևս երկար տեղեկագիր մը գրեց, սոյն պօստով Պատրիարքարան ուղղուած է վերոյիշեալ տեղեկագիրը։

Խնդիրը միանգամ հասարակաց ուշադրութեան տակ դրուած է. ջանալու է տարբեր երեւոյթ ծածկել և ձեւակերպել վերջնականապէս։

Կուսակալը տեղեկացած ըլլալով՝ հետաքննած է Շատախ և Վասմիանը տեղը կանչած է բացատրութիւն պահանջելու համար, թէեւ այս կարող է անախորժութիւններ ալ առաջ բերել, բայց ինչ ընենք։

Ինչպէս կ'երեւի, Պատրիարքարանի լուրջ ուշադրութեան առած է խնդիրը, վասն զի 2 օր առաջ այդ տեղէն Կոմսը և Սրոմը հեռագրով Յովսէփ եպիսկոպոսին և Տէր Միսաքայ քով. Զանիկեանէն խնդրած են որ ճշմարտութիւնը իրենց տեղեկագրեն, բայց քեահեաները չեն ուզեր յանձն առնել, վասն զի Դաշն. Ջանքն է ըսել տալ թէ անցեալ տարւոյ Աղթամարի դէպքին՝ զինուորներ կողոպտեցին վանքի արծաթեղէնները. բայց ո՞վ կը համարձակի ամբաստանել կառավարութիւնը, մանաւանդ որ այն ժամանակ Նուրի պէյ վանքի միաբաններէն տարագրութիւնն ստացած է թէ ամէն բան [illegible]։

ԱՐՄԵՆԱԿ Յ. Տ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԾԱՆ. ԽՄԲ.—Կ'երեւայ թէ Յովսէփ եպ. և իր փոխանորդ Դանիէլ վարդապետ համաձայն չեն իրենց տեղեկագիրներուն մէջ։ Անշուշտ Պատրիարքարանը կը հրատարակէ Յովսէփ եպ.ի տեղեկագիրն ալ, որպէս զի ամենուն համար երեւան գայ ճշմարտութիւնը։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋ

Երէկուան «Մօնիթէօր»ի մէջ կարդացինք.

«Կը ծանուցուի թէ Օսմ. կառավարութիւնը որոշած է անկողմնակալութեամբ շարժիլ Ատանայի խնդրին մէջ։

Արդարութեան և կրօնից նախարարութիւնը այս որոշումին համաձայն պէտք եղած միջոցները ձեռք առաւ։ Կ'ապահովցնեն թէ Բ. Դուռը մտադիր է ինքն ալ արդարութեան գործադրութեան համար անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնել, առանց նկատի ունենալու Պատրիարքարանին պահանջներն և Դուրեան Սրբազանի հրաժարականը։»

Երկու բան կը դիտենք այս զեկոյցին մէջ.

1. Թէ «արդարութեան գործադրումին համար անհրաժեշտ միջոցները» նոր ձեռք պիտի առնուին, 2. Թէ այդ գործադրումը պիտի կատարուի «առանց նկատի ունենալու Պատրիարքարանին պահանջներն եւ Ս. Պատրիարքին հրաժարականը։»

Լաւագոյն պիտի ըլլար արդարութիւնը գործադրել . . . առանց պատճառաբանութիւններու։

ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ
ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Բ. (*)

ՊԵՐԼԻՆ 20 Սեպտ. 1909

Երբ արդէն շինուելիք երկաթուղիի մը տեսակը, նախապէս պարզուած տեսակէտներու համաձայն որոշուած ըլլայ, այն ատեն պէտք է գծել ընդհանուր ուղղութիւնը, անոր ունենալիք վերելքներն ու վայրէջքները և կամ կորութիւնները ճշդելու համար՝ անմիջապէս նախապատրաստական աշխատութեանց ձեռնարկել։ Այս աշխատութեանց արդիւնք եղող յատակագծերու հիման վրայ է որ ձեռնարկուները յետոյ իրենց պայմանները կ'որոշեն և կառավարութեան հետ վերջնականապէս կը բանակցին, մենաշնորհի արտօնութիւնը ձեռք բերելու համար։ Արտօնութիւնը ստացուելէն վերջ կը ձեռնարկուի ճամբուն մանրամասն յատակագծերուն պատրաստութեան և այս յատակագծերն են, որ կատարուելիք շինութեանց իսկական հիմերը կը կազմեն։

Նախապատրաստական աշխատութեանց համար ձեռնարկուները պէտք է որ կառավարութենէն մասնաւոր արտօնութիւն մը ստանան, որպէս զի կարող ըլլան առանց ո՛ և է ընդդիմութեան մինչեւ ծրագրուած ճամբուն վրայ գտնուող օտար սեփականութիւններու մէջ, հարկ եղած քննութիւնները և չափումները կատարելու համար։ Ձեռնարկուներու տրուած արտօնութիւնը ոչ թէ միայն կը թոյլատրէ իրենց օտար սեփականութիւններու մէջ լոկ ոտնձգութիւններ ընել, այլ նոյն իսկ, սեփական պարագաներու մէջ, բնականաբար պատշաճ հատուցման մը փոխարէն, հոն վնասներ ալ հասցնել երկրագործին, տանտէրին եւայլն։ Այսպէսով և ո՛չ մէկ անհատ իրաւունք ունի ձեռնարկուներուն արգիլելու մտնել իր հողին սահմաններէն ներս։ Նախապատրաստական աշխատութիւններու համար կառավարութեան տուած արտօնութիւնը ըստ կարելւոյն կարճ ժամանակի մը համար ըլլալու է, որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ նախաձեռնարկ եղողները անհոգ գտնուին իրենց ստանձնած գործին նկատմամբ, որով ուրիշ ձեռնարկուներ անկարող ըլլան մրցման մասնակցելու և շինութիւններն ալ աւելորդ ձգձգումներու ենթարկուին։

Նոր ծրագրուած երկաթուղիի մը յատակագծերու պատրաստութեան ատեն, ոչ թէ միայն նկատողութեան կ'առնուի այն ճանապարհը, որու շինութիւնը առայժմ ամէնէն աւելի աժան կարելի է ի գլուխ հանել, այլ ընդհանուր ուղղութիւնը ա՛յն գծին, որը ապագային աւելի քիչ ծախքով կարելի է բանեցնել ու շահագործել։ Այս երկու տեսակէտները առհասարակ [illegible] կը համեմատեն իրարու և այս պատճառով յատակագծերը պատրաստող ճարտարագէտները, ըլլալիք ամէն տեսակ ծախքերը աչքի առջեւ ունենալով.

(*) Տե՛ս Հայրենիք թիւ 1454։

ԱՒԱՐԱՌՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆՔ
ՀԱՄԵՐԱՇԽՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔ ՄԸ

պէտք է այնպիսի գիծ մը ընտրել, որը ընդհանուր կերպով ամենէն նպաստաւորը ըլլայ, չի մոռնալով՝ այն ճշմարտութիւնը, թէ փոխադրութեան յարմար միջոցներու սահրծմամբ, կարճ ժամանակուան մէջ երթեւեկութիւնները կը բազմանան առհասարակ և շատ անգամ բոլորովին անսպասելի կերպով։

Երկաթուղիի նոր գիծի մը ծախքերուն վրայ մեծ ազդեցութիւն ունին հետեւեալ վեց կարեւոր պարագաները․

1․—Գծին ընդհանուր ուղղութիւնը։
2․—Կայարաններու թիւը և դիրքը։
3․—Գծին դիրքը՝ հանդէպ գետնին երկրաբանական կազմութեան։
4․—Ընտրուելիք զառիվերներն ու կորութիւնները։
5․—Գծին դիրքը՝ հանդէպ արդէն գոյութիւն ունեցող ճանապարհներու։
6․—Գծին դիրքը՝ հանդէպ դրացի կայուն կամ հոսող ջուրերու։

1. Գծին ընդհանուր ուղղութիւնը.—Բնական է, թէ իրարու հետ երկաթուղիով կապուելիք երկու քաղաքներու մէջ ամէնէն կարճ և աժան ճամբան ուղիղ գիծն է, եթէ գետեր, ծովեր, լեռներ, ճահիճներ եւն. արգելք չեն հանդիսանար շինութեանց։ Սակայն երբ բազմաթիւ քաղաքներ են որ իրարու հետ պիտի հաղորդակցին, որոնք աւելի կամ նուազ չափով հեռու՝ կը մնան այն ուղիղ գծէն, որը առաջին և վերջին կայանները իրարու կը միացնէ, այն ատեն պէտք է հաշուել, թէ երկաթուղին ուղիղ գծէն շեղեցնելով ուղղակի աջ ու ձախ գտնուող քաղաքներն ալ հանդիպեցնելո՞ւ է, թէ պահելով իր գլխաւոր ուղղութիւնը, իր երկու կողմը գտնուող քիչ թէ շատ հեռու կեդրոններու հետ, մասնաւոր կողմնակի գիծերու միջոցաւ հաղորդակցելու է։

2. Կայարաններու թիւը եւ դիրքը.—Երկաթուղիի գծի մը վրայ հաստատուելիք կայաններու թիւը և դիրքը, մեծ ազդեցութիւն ունին շինութիւններու և գիծը բանեցնելու համար անհրաժեշտ ծախքերուն քանակին վրայ։ Նախ, կայարաններու շինութիւնները ինքնին մեծ ծախքերու կը կարօտին և երկրորդ՝ որչափ բազմաթիւ ըլլան կայարանները, այնքան աւելի պէտք կ'ըլլայ իրենց հսկողութեան համար բազմաթիւ պաշտօնեաներ կարգել։ Միւս կողմանէ պէտք չէ սակայն մոռնալ, թէ կայարանները երկաթուղիներու եկամուտի միակ աղբիւրներն են և որչափ անոնք բազմաթիւ ըլլան, այնչափ աւելի դիւրութիւն ընծայուած կ'ըլլայ բնակչութեան, օգտուիլ երթեւեկող կառախումբերէն․ այսպէսով թէ՛ անձերու և թէ՛ ապրանքներու փոխադրութիւնները առաւել կը խառնան ու կ'աւելցնեն գծին հասոյթները։ Մասնաւորապէս ուշադրութիւն ընելու է, որ կայարանները ըստ կարելւոյն մօտիկ ըլլան քաղաքներու և անոնց հետ հաղորդակցին լայն ու հաստատուն ճամբաներով․ իրենց դիրքը միշտ ազատ ըլլալու է, ապագայի ընդարձակումներու համար։ Գետինը որ պիտի յատկացուի կայարանի մը շինութեան համար, ամէն բանէ առաջ գտնուելու չէ գծին ո և է մէկ կորութեան վրայ և ունենալու է կատարելապէս հորիզոնական դիրք։

3․ Գծին դիրքը հանդէպ գետնին երկրաբանական կազմութեան․—Ընդհանուր ծախքերուն քանակը կատարելապէս նուազեցնելու համար, խիստ անհրաժեշտ է որ երկաթուղին գիծը կայուն և չոր գետնի մը վրայէն անցնի միշտ։ Բոլորովին պէտք է խոյս տալ խոնաւ կամ ճահճուտ հողերէ, որոնց մէջ հաստատուն գիծերու դետեւումը անհուն դժուարութեանց կը կարօտի։ Նոյնպէս կաւոտ հողեր և ժայռեր կրնան մեծական պատահարներ դառնալ շինութիւններու, որովհետեւ անդադար անձրեւները և հոսող ջուրերը դիւրաւ փլուզումներ և հողի զանգուածներու անդառնալութիւններ կրնան պատճառել, որով գիծը կը խախտի իր հաստատուն դիրքէն, որով մշտական ու մեծածախս նորոգութիւններու դուռներ կը բացուին։ Երկաթուղին նախագիծը պատրաստող ճարտարագէտներու ուշադրութենէն վրիպելու չէ նաեւ այն պարագան, թէ շինութիւններու համար անհրաժեշտ կարեւոր մէկ նախանիւթ՝ քարը և նմանաբար լոքոմոթիվներու կենսական սնունդը կազմող ջուրը, որչափ կարելի է մօտիկ ըլլալու են գծին, որպէս զի առանց մեծ ծախքերու ու ժամանակի կորուստի, կարելի ըլլայ օգտուիլ անոնցմէ։

4․ Ընտրուելիք զառիվերներն ու կորութիւնները․—Երկաթուղիի մը անխափան լաւագոյն շահագործման տեսակէտով փափաքելի է, որ գիծը ըստ կարելւոյն ուղիղ և հորիզոնական դիրքով շինուած ըլլայ, որովհետեւ ամէն մէկ կորութիւն և զառիվեր արգելք կը հանդիսանան կառախումբերու շարժումներուն և այսպէսով թէ՛ անոնց փոխադրութեան համար ըլլալիք ծախքերը կ'աւելցնեն և թէ երկաթէ գիծերը ու թաւալող կառքերը շուտ մաշելով, նորոգութիւնները և նոր գնումները մեծ համեմատութիւններով կը բազմացնեն։ Սակայն նոյնիսկ տափարակ դաշտերու մէջ կարելի չի կրնար ըլլալ շատ անգամ, գծի մը փափաքելի և խոհեմ դիրքը տալ, քանի որ երկու դրացի քաղաքներու մէջ միշտ կը գտնուին կամ բնական խոչընդոտներ, ինչպէս ջուրեր, բլրակներ եայլն և կամ այնպիսի հողային կալուածներ, որոնց համար պահանջուած սուղ գիները կը ստիպեն ձեռնարկուները, եա կենալ սեփականապէս աւելի նպաստաւոր ուղղութենէ մը։ Քանի որ անխուսափելի են կորութիւնները ու զառիվերները, այն ատեն աշխատելու է զանոնք կարելի եղածին չափ մեղմացնել։— Կորութիւնները միշտ շրջաններու շրջագիծերուն մասերը կը կազմեն, որով իրենց շառաւիղներով կը չափուին․ որչափ շառաւիղները մեծ ըլլան, կորութիւններն ալ ա՛յնքան մեղմ կը դառնան։ Կորութիւնները ճշդող շառաւիղներու մեծութիւնը հաշուելու համար, իւրաքանչիւր պարագային նկատառութեան առնուելիք տարբեր ֆաքթէօրներ և ֆորմիւլներ կան, որոնք առհասարակ փորձառութեամբ ստացուած են ու կը գործածուին։— Գիծերու կորութեան հարցը, փոխադրութիւններու ապահովութեան տեսակէտով ալ ա՛յնքան կարեւոր է, որ յաճախ կառավարութեան և շինութիւնները ստանձնող ընկերութիւններու պայմանագիրներուն մէջ, անոնց նուազագոյն մեծութիւնը որոշուած է։ Օրինակի համար Անատոլուի գիծը, իր կորութիւններուն մէջ 300 մեթրէն աւելի պզտիկ շառաւիղ ունենալու չէ։—

Գծի մը հորիզոնականէն ունեցած շեղումները կը նշանակուին կամ համեմատութեամբ մը և կամ երկայնութեան հազարերորդականովը․ օրինակի համար 1 : 50 կամ 20 ‰․ ասիկայ կը նշանակէ, թէ գիծը, իւրաքանչիւր 50 մեթր երկայնութեան վրայ մէկ մեթր և կամ, ինչ որ նոյնն է, իւրաքանչիւր քիլօմեթր երկայնութեան վրայ 20 մեթր կը շեղի հորիզոնականէն։

5. Գծին դիրքը՝ հանդէպ արդէն գոյութիւն ունեցող ճանապարհներու.—Երկաթուղին յաճախ ստիպուած է խաչաձեւելու արդէն գոյութիւն ունեցող ճամբաները, որոնք կրնան գտնուիլ, կա՛մ իրեն հաւասար-բարձր, կա՛մ իրմէ աւելի բարձր և կա՛մ իրմէ աւելի ցած դիրքի մը վրայ։ Առաջին պարագային բնականաբար աւելի դիւրին են ձեռք առնուելիք միջոցները և շինութիւններն ալ համեմատաբար աժան, քան երկրորդ և երրորդ պարագաներուն, ուր մեծածախս կամուրջներու, ճամբաները ձեւէն պաշտպանելու համար անհրաժեշտ պատուարներու եայլն գոյութիւնը ստիպողական կը դառնայ։ Երկաթուղիի մը շինութիւնները, մանաւանդ անտառներու մէջէն անցնելու հարկադրուած գիծերը, աւելի նուազ ծախքերու կը կարօտին, երբ կարելի կ'ըլլայ հետեւիլ արդէն գործածուող ճամբաներու, որոնց կատարած կորութիւնները և հորիզոնականէն ունեցած շեղումները, գիծը բանեցնելու տեսակէտով թեքնիքական դժուարութիւններ չեն ներկայացներ։

6․ Գծին դիրքը՝ հանդէպ դրացի կայուն կամ հոսող ջուրերու։—Գծի մը տեւական ապահովութիւնը ապահովելու համար, ջանալու է անոր հիմը կազմող գետինը չոր պահել, որպէս զի շինութիւններու համար գործածուած փայտաւորները չի փտին, գետինը չի կակուղնայ ու պատճառ չըլլայ որ երկաթէ գիծերու կապակցութիւնները թուլնան եայլն։ Ասոր համար ըստ կարելւոյն խոյս տալու է ջրառատ հողերէ և կամ միջոցներ ձեռք առնելու է, գտնուող անխուսափելի ջուրերը ու անձրեւներէն գոյացող հոսանքները, յատուկ ու նպատակայարմար ջրանցքներով անարգել առաջնորդելու գծին սահմաններէն բաւականաչափ հեռու։ Նոյնպէս նկատառութեան առնելու են տարուան որոշ ժամանակամիջոցներուն տեղի ունեցող ողողումները ու անոնց դէմ միջոցներ ի գործ դրուելու են, մանաւանդ թունէլներու մուտքը, որպէս զի կառախումբերու կանոնաւոր երթեւեկութիւնները չընդհատուին ու հասոյթներու նուազման և մեծածախս նորոգութիւններու պատճառներ երեւան չի գան։

Քանի որ երկաթուղիները գրեթէ առհասարակ հոսող ջուրերու ընթացքին կը հետեւին, շատ անգամ ստիպուած կ'ըլլան կամուրջներու վրայէն անցնիլ, գետերու ունեցած երկար ոլորումներն ու պտոյտները միասին չկատարելու համար։— Որչափ որ ալ ծախքերու տեսակէտով շահաւոր է խոյս տալ կամուրջներու շինութիւններէն, սակայն եթէ կարելի է անոնցմով ճամբուն կորութիւնները ուղիղ գծի վերածել ու կարճեցնել զայն, պէտք չէ խորշիլ առժամեայ ծախքերէ, նկատառութեան առնելով որ անոնք ապագայի համար, գիծը բանեցնելու տեսակէտով, մեծ խնայողութիւններ կը նշանակեն։

Ճարտարագէտ
Հ. ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

ԳԼԸՃԱԶԵԱՆ ԴՐԱՏԱՆ Ազդը տեսնել 4րդ երեսը։

Քաղաքական

ՄՈԼԵՌԱՆԴՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ
ՅԵՏԱԴԻՄՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԸ

Ճշմարիտ է որ իւրաքանչիւր ժողովուրդ, լիովին իրաւունք ունի իր կառավարութիւնը հակակշռի ենթարկելու, բայց ճշմարիտ է նաեւ թէ՝ ոճիրներ կան որոնք սահմանագլուխներէն անդին կ'անցնին և միջազգային քաղաքակրթեալ մարդկութիւնը կ'ընդվզեցնեն։ Սպանիոյ նախարարութիւնն, որ աշխատաւոր և ռամկավարական ժողովուրդը ըմբոստութեան մղելէ ետք՝ հիմա ալ պաշարման վիճակի և անձայն ու արիւնոտ զսպումի րեժիմ մը կը տարածէ անոնց վրայ, այս վայրկեանիս իր դէմ կը յարուցանէ ամէն խիղճերն ու միտքերը։ Այդ նախարարները չեն կրնար դպչիլ Եւրոպական կարծիքին ազատ միջամտութեան, քանի որ իրենք եւս մասնակցեցան Եւրոպայի պաշտօնական բողոքին ընդդէմ այն խժդժութեանց զորս Մարոքի Սուլթանը կը գործէ․ գուցէ սակայն, Ալֆոնսօ թագաւորին բարեպաշտ նախարարները յայտարարեն թէ Եւրոպական կառավարութիւն մը աւելի շատ ոճիր գործելու իրաւունք ունի քան Ափրիկեան կառավարութիւն մը։

Անգամ մըն ալ լսե՛նք․ միայն «անիշխանականներ», յեղափոխականներ, ընկերվարականներ և գործաւորներ չեն որ կը բողոքեն Սպանիոյ կառավարական ոճիրներուն դէմ։ Թայմզ նոր և ծանր ապացուցութիւնմը կ'ընէ, մեծ չափաւորութեամբ և ուժգնութեամբ։ Պահպանողական խմբագրի մը՝ Ռոմէօի ձերբակալութեան համար իր զարմանքը յայտնելէ, դրաքննութեան չարանենգութեան և խորհրդարանին գոց մնալուն հետեւանքով Սպանիոյ մէջ հաստատուած անհնարինութիւնը մասնանշելէ և Մաուրայի Դահլիճին սպանիական ազգին վրայ բացուած ներքին ու արտաքին ամէն տեսակ դժուարութիւնները ցոյց տալէ յետոյ՝ Թայմզ կը խօսի Ֆէրէրի դէմ բացուած դատաստանին վրայ և հետեւեալ տողերը կը հրատարակէ, զորս կարեւոր կը համարեմ բառ առ բառ արտագրել․

«Պարչէլոնայի ապստամբութեան կողմնակիցներէն մին ըլլալու ամբաստանութեամբ, Ֆէրէր վերջերս ձերբակալուեցաւ․ բայց իր յանցապարտութիւնը հեռու է ապացուցուած ըլլալէ։ Իր բարեկամները, որոնց մէջ կը գտնուին Պ․ Անաթօլ Ֆրանս և Պ․ Մորիս Մէթէրլինք պէս ականաւոր անձինք, կը վախնան որ այս միջոցիս Պարչէլոնայի մէջ գործող պատերազմական ատեանին կողմէ մահուան կամ երկարամեայ բանտարկութեան մը դատապարտուի, առանց իրեն թոյլ տրուելու որ իր անմեղութիւնը ապացուցանել կարողանայ։ Կը յուսանք որ ոչինչ կայ իրենց վախերը արդարացնող։ Եթէ Ֆէրէր յանցաւոր է՝ չի կրնար պատիժէն խուսափիլ, բայց կը թուի թէ զօրաւոր պատճառներ կան տարակոյսի տակ դնելու համար ամէնքը այն վաւերաթուղթերուն որոնք իր ատենէն գտնուած են, կ'ըսուի։ Կարելի չէ ըսել թէ Ֆէրէրի բոլոր պաշտպանները անիշխանականներ կամ երազողներ են և կարեւորութենէ զուրկ համարել անոնց խօսքերը։ Այս գործին շուրջ թէ՛ Սպանիոյ և թէ՛ արտասահմանի մէջ յարուցուած շահագրգռութիւնը այնքա՛ն բուռն է՝ որ սպանիական իշխանութիւնները լաւ պիտի ընէին եթէ խորհէին դատավարութիւնը սովորական դատարաններու առջեւ կատարել։ Պատերազմ. Ատեանին կողմէ դատական նիւթի մը մէջ արտասանուած դատապարտութեան վճիռ մը անտարակոյս կասկած պիտի ներշնչէր թէ՛ սխալ մը և դատական մեքենայութիւն մը կը գործուի․ այս կասկածը ծանրօրէն պիտի վնասէր սպանիական կառավարութեան վարկին և անհերքելի զէնք մը պիտի դնէր իր թշնամիներուն ձեռքը։»

Պ․ Մաուրա և իր պաշտօնակիցները եթէ այս լեզուն չհասկնան, եթէ չըմբռնեն թէ ո՛ր աստիճան ամէն վարկ կորսնցուցած են ամէն երկրի և կուսակցութեան պարկեշտ ու ողջամիտ մարդոց քով՝ կը նշանակէ թէ վճռած են ինքզինքնին կործանել, կործանելով նաեւ Սպանիան․ կը նշանակէ՝ թէ մոլեռանդութեամբ և ոճիրով գինովցած են։

(Ժան Ժօրէս)

ԱԴՐԻԱԿԱՆԸ ԵՒ ՍԵՐՊԻՈՅ ՄԻՋԵՒ
ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Ստոք. Դը Մարինօ և Թրիպունա թերթերը Պելկրատէն թղթակցութիւն մը կը հրատարակեն ծանուցանելով թէ՝ Սերպ կառավարութիւնը Պոլիսէն ստացած է պաշտօնական ծանուցում մը, որուն համեմատ Բ․ Դուռը վերջնականապէս հաւանած է երկաթուղիի գծի մը շինութեան, որ Սերպ սահմանագլուխէն սկսելով և Թուրք հողէն անցնելով պիտի վերջանայ Գարատաղի Անթիվարի նաւահանգիստը։

Միեւնոյն թղթակիցը կ'աւելցնէ․— «Այս գիծը՝ որ Ադրիականը պիտի միացնէ Դանուբի՝ Սերպիայի համար առաջին կարգի կարեւորութիւն ունի, որովհետեւ զայն պիտի ազատէ Աւստրիայէն անտեսապէս կախում ունենալէ։

«Այս խնդիրը Իտալիոյ համար ալ մեծ օգուտ ունի որ, ինչպէս Սերպիան, այս գիծին շինութենէն անմիջական կարեւոր առաւելութիւններ ձեռք պիտի բերէ։ Անոր շնորհիւ իտալական հրապարակները Պալքանի հրապարակներուն հետ ուղղակի յարաբերութեան մէջ պիտի մտնէ։ Գալով Թուրքիայի, նորէն ըստ նոյն թղթակցին, այս գիծը անոր թոյլ պիտի տայ աւելի ընդարձակ առեւտուր ընել Պալքանի ազգութիւններուն հետ։ Աւելի՛ դատ, ան, Թուրքիայի համար քաղաքական մեծ կարեւորութիւն ունի, որովհետեւ այդ գիծը Մակեդոնիայի մէջէն պիտի անցնի որ գրեթէ անմատչելի, մինչ սարաւանդ, խառնաէր և աէրութեան օրէնքներուն դէմ ընդվզող է։

«Սերպիայի մէջ Թուրք ծանուցագիրը իբր մեծ պէտք մը կը նկատուի, որ վերջապէս պիտի լուծէ այնքան երկար ատենէ ի վեր առկախ միջազգային խնդիրները։»

Եթէ դէպքերը այնպէս են, ինչպէս որ այս լուրերը հասու կ'ընեն մեզ, անոնք ուրիշ հետեւութիւն մըն ալ պիտի ունենան, որ ըստ մեզ ձախորդ է։

Երբ Ծ․քօարայի բնակիչները հասկնան թէ այս ծրագիրը բացարձակ կերպով կը հակասէ նոյն նահանգին շահերուն, պարզապէս զայն ամբողջապէս պիտի աւերեն։ Աւելի յարմար պիտի ըլլայ Մէտրովայի Սէն-Ժանէն մեկնելով Սերպ սահմանագլուխին վրայ յանգող գիծ մը շինել։

Այն պարագային, երբ Օսմ․ կառավարութիւնը անգիտանայ այս երկրին ճշմարիտ շահերը, ամբողջական արտագաղթի մը ականատեսը պիտի ըլլանք բնակիչներու, որոնք աւելի նախամեծար պիտի համարեն գաղթել Հիւսիս. Ամերիկա։ (Բուրիէ տ'Օրիաճ)

Ներքին Լուրեր

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԿՐԵՏԷԻ ՄԷՋ.— Վերջերս Հանիայի մէջ Իսլամի մը սպաննուելը գրած էինք։ Այս անգամ կ'իմացուի որ չորս պաշտպան տէրութեանց ընդհ․ հիւպատոսները Պոլսոյ իրենց դեսպաններուն հեռագրած են թէ այդ ոճիրը ոչ թէ քաղաքական ոճիր մը, այլ պարզ վէնտէթթա (վրէժխնդրութիւն) մըն է։ Չորս հինգ ամիս առաջ իսլամի մը կողմէ քրիստոնեայ մը սպաննուած էր, որուն մահուան վրէժխնդրութիւնն է այս։ Կառավարութիւնը խստիւ կը հետապնդէ ոճրագործը։ Հանիայէն Թուրք թերթի մը գրուած ընդարձակ թղթակցութեան մը մէջ կ'ըսուի թէ տեղւոյն իսլամներու կացութիւնը շատ դժնդակ է։ Պոյքոթը և հարստահարութիւնը երթալով կը սաստկանան։ Կառավարութիւնը, իսլամները պաշտպանելու տեղ, գաղտնի կերպով կը դրդէ։ Գործադիր իշխանութեան նախագահը, մեծապայլըսին գրած նամակի մը մէջ, կը յանձնարարէ իսլամները գաղթել հարկադրելու ոչ մէկ առիթ չփախցնել։ Առաջին իսլամին սպանութեան վրայ, տեղական իշխանութիւնը իբր կասկածելի (յանցաւոր) ձերբակալեց չորս իսլամներ։ Ասոնցմէ երեքը թող տրուած են, իսկ մէկը տակաւին կը մնայ բանտարկուած։

ԵԷՄԷՆԻ ԽՆԴԻՐԸ, կառավարութեան լրջօրէն մտածել տալու ձեւ մը կը ստանայ։ Թէեւ պաշտօնական զրոյցներ կան և՛ երբեմն ալ կ'ըսուի թէ Եէմէնի մէջ կացութիւնը լաւ է, սակայն ասոնցմէ չի հետեւիր թէ կառավարութեան ուզած հաստատուն վիճակը առաջ եկած է Եէմէնի մէջ։ Բ․ Դուռը թէեւ կարգ մը միջոցներ կը խորհի Եէմէնի ժողովուրդին մէջ համակրութիւն մը գոյացնելու դէպ ի սահմանադրական կառավարութիւնը և օսմ․ վեհապետական ազդեցութիւնը հաստատելու, սակայն նահանգին ներկայ վիճակը թոյլատու չէ առանց կիրառմանը, որով խորհուած է նախապէս զինուոր ղրկելով մէջտեղէն վերցնել անդորրութիւնը խանգարող տարրերը։ Այդ նպատակով մինչեւ հիմա աւելի հինգ վաշտի չափ զինուոր ղրկուած է։ Նախարարաց Խորհուրդին կողմէ վերջերս տրուած որոշման մը համաձայն, որ վաւերացած է կայս․ Իրադէով, ժողովուրդին ընդհանուր յայտագիր մը ուղղելով, պիտի ծանուցուի թէ որոշուած է որ երկրին մէջ խռովութեան աշխատողները նուաճուին և կառավարութիւնը լրջօրէն ու խստութեամբ գործէ․ նաեւ ի հարկին Եէմէնի կուսակալութեան պաշտօնութիւն պիտի տրուի պաշարման վիճակ հաստատելու։ (Սէնի Կազէթա)

⁂ Կայս․ Իրատէ մը վաւերացուց այն որոշումը որուն համաձայն պաշարման վիճակ պիտի հրատարակուի Ասիրի պէտք եղած տեղերը։ Կառավարութեան

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ (30)

ՏՕՍԹՕՅԷՎՍՔԻ

ՄԵՌԵԼՆԵՐՈՒ ՏԱՆ
ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Ը.

ԻՍԱՅԻ ՖՕՄԻՉ.-ԲԱՂՆԻՔԸ.
ՊԱՔԼՈՒՇԻՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Երբ պատժարան վերադարձանք իրեն գաւաթ մը թէյ հրամցուցի․ խմեց և շնորհակալ եղաւ։ Ցետոյ ուզեցի իրեն գաւաթ մը օղի հրամցնել։ Բէթրօֆ շատ գո՛հ մնաց իմ առատաձեռնութենէս։ Խմեց և ըսաւ թէ շատ աղէկ եկած էր իրեն։ Ցետոյ, ըստ իր սովորութեան, խոհանոց գնաց։ Բէթրօֆին մեկնելէն ետքը, Պաքլուշինի այցելութիւնը ընդունեցի զոր նմանապէս հրաւիրած էի գալ ինծի հետ գաւաթ մը թէյ խմելու։

Երբեք Պաքլուշինի նման համակրելի նկարագիր մը չեմ ճանչցած։ Անշուշտ ուրիշին վրայ կոխել չէր ի սար, նոյնիսկ յաճախ կը կռուէր և չէր սիրեր որ իր գործերուն խառնուէին․ բայց սխալ չէր և կարծեմ մեր մէջ ամէնքը զինքը կը սիրէին։ Գացած տեղը հաճոյքով կ'ընդունուէր։ Նոյն իսկ քաղաքին մէջ ճանչցուած էր իբրեւ աշխարհի ամէնէն զուարճալի մարդը։ Երեսուն տարեկան խոշոր կարճ մըն էր, բարեձեւ ու բաւական գեղեցիկ դէմքով, թէեւ խոշոր կիծիծ մը ունէր։ Առաջին տեսած մարդուն ձեւերը նմանցնելու տաղանդն ունէր եւ այնքա՛ն կատարելութեամբ որ ներկաները խնդալէ կը մարէին։

Պատժարան հասնելէս քիչ ետքը հետը ծանօթացայ և իր կեանքին իմացայ որ զինուոր եղած էր։ Ինծի անմիջապէս անկեղծութիւն ունեցաւ Ս․ Բեդերսպուրկի վրայ։ Նոյն իսկ քանի մը գիրքեր կարդացած էր։

Հետս թէյ խմելու համար սրահ գալով սկսաւ ամէնքը զուարճացնել տեղական այցելութիւնը պատմելով։ Ցետոյ, քովս նստաւ և գոհ դէմքով մը զիս վստահեցուց թէ ծրագրուած թատերական ներկայացումը ապահովաբար տեղի պիտի ունենայ։ Դերասանները մէջերնին կ'երգէին, ինչի կարգածները կը պատրաստէին կամաց կամաց։ Քաղքի մարդիկ իրենց զգեստները կը նուիրէին, նոյն իսկ կնոջ դերերու համար։ Շնորհիւ զինուորականի մը բարեհաճութեան՝ նոյն իսկ յոյս ունէին թէ սպայի համազգեստ մըն ալ պիտի ունենային։ Միայն թէ պաշտօնակալը միտքը չփոխէր և ներկայացումը չարգիլէր, ինչպէս ըրած էր նախորդ տարին։ Բայց այն ատեն պաշտօնակալին սիրտը նեղն էր, թղթախաղին մէջ շատ դրամ կորսնցուցած էր և յետոյ, թիապարտները պատժարանին մէջ յանցանքներ գործած էին։ Ուստի չարութեամբ արգիլած էր, բայց հիմա յուսալի էր որ թոյլ պիտի տար։ Ցայտնի կ'երեւար որ ինքն էր թատերական ներկայացումին գլխաւոր դերակատարներէն մին և այդ վայրկեանէն միտքս դրի անպատճառ ներկայ գտնուիլ։ Այս պատճառաւ միամիտ ուրախութիւնը հաճոյք կը պատճառէր ինծի։

Սկսանք խօսակցիլ։ Ինծի պատմեց թէ միշտ Ս․ Բեդերսպուրկի մէջ ծառայած չէր և թէ մէկ քանի պակասութիւններ գործած ըլլալով, իբրեւ ենթասպայ Ռ...ի պահակազօրին ղրկուած էր։

—Եւ հոնկէ է որ հոս ղրկուեցայ, կ'աւելցնէր։

—Ինչ ոճիրի համար։

—Ալեքսանդր Բէթրօվիչ, կը հարցնէք թէ ինչ ոճիրի համար։ Կը հաւտա՞ք որ սիրահարած ըլլալուս համար։

—Պարապ խօսք, պատասխանեցի խնդալով։ Այդ տեսակ բաներու համար թիապարտ չեն ղրկեր։

—Եւ սակայն ճշմարտութիւնը այս է։ Միայն թէ պէտք է աւելցնեմ որ ասկէ զատ հոն գտնուող Գերմանացի մը սպաննեցի հարուածով մը։ Լա՛ւ, կը հարցնեմ քեզի որ միթէ՞ արժանաւոր է մէկը դատապարտել Գերմանացի մը սպաննած ըլլալուն համար։

—Պատմէ նայինք սա դէպքը, շատ հետաքրքրաշարժ ըլլալու է։

—Շատ զուարճալի պատմութիւն մըն է, Ալեքսանդր Բէթրօվիչ։

—Աւելի աղէկ։ Պատմեցէ՛ք տեսնեմ։

—Եթէ անպատճառ կ'ուզէք, բայց՝ք ուրիշին ձեր ականջներ…

Ու այսպէսով լսեցի սպաննութեան մը պատմութիւնը որ բաւական տարօրինակ էր թէեւ բայց տարաքրոյ կարգի բան մը չէր։

«Ահաւասիկ ըսաւ Պաքլուշին, ինչպէս եղաւ. Պ․․․ կը նամուն․ մեծ ու գեղեցիկ քաղաք մը կը տեսնեմ, միայն թէ չափազանց շատ Գերմանացի կար հոն։ Ես որ, բնականաբար, շատ երիտասարդ էի և պետերուս համակրանքը կը վայելէի, վիճակիս գո՛հ էի։ Փառքիս Գերմանուհիներուն աչք կ'ընեմ, հատ մը կար մանաւանդ որ շատ հաճելի թուած էր ինծի․ անունը Լուիզ էր։ Իր մօրաքրոջ հետ լուացարարի խանութ մը կը բանեցնէր։ Մօրաքոյրը բարի պառաւ մըն էր և երկուքը համեստ կ'ապրէին։

«Սկիզբները պատուհանին առջեւէն անցած ատեն իր երեսին խնդալով գոհացայ, բայց յետոյ չէ՞նք շնորհք բարեկամութիւն հաստատեցի հետը։ Լուիզ որ շատ լաւ Ռուսերէն կը խօսէր, թէեւ քիչ մը օտարական հնչումով, ամենասիրուն աղջիկ մըն էր։ Նախ ուզեցի որ սիրոյ բոլոր նշանները անմիջապէս շնորհէ ինծի, բայց անիկա գոչեց.

«—Ո՛չ, Սաշա, պէտք չէ որ համարձակիս ինծի այդպիսի խնդիրք մը ընելու, քանզի կ'ուզեմ անմեղութիւնս պահել քեզի արժանի կին մը ըլլալու համար․․․

«Եւ ասոր վրայ սկսաւ գլուխս շոյել և խնդալ։ Երբեք իրեն պէս մաքուր ու թարմ աղջիկ մը չէի տեսած․․․ Կը հաւատա՞ք ինքը զիս կը մղէր հետս ամուսնանալու։ Կը զգա՞ք ամուսնալ որ խաղ չնկատեր իր առաջարկութեան եւ գացի իմ տեղակալ գնդապետիս հրաման խնդրելու․․․

«Բայց յանկարծ կը նշմարեմ որ իմ Լուիզս յաճախ ժամադրութիւններուն չէր գտնուէր․ անգամ մը, երկու անգամ, երեք անգամ․․․ այն ատեն իրեն նամակ մը գրեցի։ Չպատասխանեց։ Ինքզինքիս կը մտածեմ թէ ինչ կը նշանակէ ասիկա։ Եթէ զիս խաբելու կարող մէկը ըլլար, ապահովաբար պիտի պատասխանէր նամակիս և ժամադրութիւններուն պիտի գար։ Բայց իմ Լուիզս չէր գիտեր ստել։ Ուրեմն ասիկա կը նշանակէր թէ բոլորովին խզել կ'ուզէր հետս։ Այն ատեն միտքիս ըսի․ մօրաքրոջն է այս ամենուն պատճառը։

«Չէի համարձակեր պառաւին տունը երթալ․ անշուշտ տեղեակ էր մեր յարաբերութիւններուն, բայց միշտ ջանացած էինք զանոնք պահել իրմէ։ Գլուխս բոլորովին կը կորսնցնեմ և իրեն նոր նամակ մըն ալ կը գրեմ որուն մէջ կ'ըսեմ, որ եթէ չի գայ, ես պիտի երթամ իրենց տունը։ Ասիկա ազդեցութիւն կ'ընէ և Լուիզ կ'եկէ կուլայ։

«Լալով կը պատմէ թէ գերմանացի մը, Շուլց անուն, որ իրենց մէկ հեռաւոր ազգականն է և բաւական տարիքոտ հարուստ ժամագործ մը, կ'ուզէ հետը ամուսնանալ․

«—Երջանկութեան և ինքն ալ ամուրի չմնալու համար, կ'ըսէ։ Ցետոյ ըսած է որ երկար ատենէ ի վեր կը սիրէր զինքը, բայց երկար ատեն մտածած էր որոշում մը տալէ առաջ։ Ուստի կը տեսնե՞ս, Սաշա, այդ մարդը հարուստ է և զիս երջանիկ պիտի ընէ։

(Շարունակելի)

աշխատողները խոյս ձեռնարկելով պիտի դատուին ու պատժուին. Նաեւ քննուչական հետապնդումներու միջոցին իրենց պաշտօնականութիւնները չկատարող կամ զլացող գործող սպաները ու զինուորները պիտի դատուին եւ պատժուին:

ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑԸ.— Նոլպրի ոստիկանութեան դպրոցին քննութիւնները պիտի սկսին Պայրամէն քանի մը օր վերջ: Ընթացաւարտներու համար յատուկ դասընթացք մըն ալ հաստատուած է նոյն դպրոցին մէջ: Տարուան մը ընթացքէ վերջ, քննութենէ մէջ յաջողող ընթացաւարտները գիր-անդակալի աստիճանին պիտի բարձրանան:

ՈՉ-ԻՍԼԱՄՆԵՐՈՒ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Յանձնաժողովի անդամ, բարձրաստիճան սպայ մը, պաշտօնակցի մը յայտարարած է թէ զէնքի տակ կոչուող վեց բանակներէն առաջին երկուքը 3 տարի պիտի ծառայեն կայսրութեան զանազան գունդերուն մէջ, իսկ միւս երկուքը միմիայն երկու ամիս:

ՄԵՂՈՒՍ ՄԸ ԵՂԻՆԱԴԱՏ ԱՏԵՆԱՆ ԱՌՋԵՒ.— Սոֆիա անուն սպասուհի մը դատ բացած է իր տիրոջ, Լոզիանի Մէտրա Իսրանիմ Զէբրա պէյի դէմ: Սոֆիա կ՛ամբաստանէ իր իր նախորդ տէրը, ըսելով որ ամուսնութեան խոստումով զինքը խաբած եւ յետոյ առանձին դուրս վանած է:

ՀԻՆ ՀՐԱՑԱՆՆԵՐ.— Հին ժամանակներէ ի վեր մնացած եւ հաւաքուած 500,000 քիլօ հին հրացան, ատրճանակ եւ նման անպէտ բաներ Զինուորական Նախարարութեան կողմէ աճուրդի հանուած էին, բայց հազար քիլօյին 935 դր.էն աւելի գին տուող չգտնուելով, այս գինն անբաւական նկատուեցաւ եւ աճուրդը չեղեալ համարուեցաւ:

ԻՄԱՄ ԵԱՀԵԱ ԵՒ ԻԴՐԻՍ ՄԻԱՑԱԾ.— Եէմէնէն ստացուած մասնաւոր հեռագրի մը համաձայն Իմամ Եահեա Համիտէտտին եւ Իտրիս միացեր եւ կարեւոր ծանրակշիռ համաձայնութիւն մը կնքեր է: Հեռագրին աղբիւրը յայտնի չէ եւ պաշտօնական շրջանակներու մէջ ալ այս մասին ո եւ է տեղեկութիւն ստացուած չըլլալով, վերապահութեամբ կուտանք այս լուրը:

ԿԱՅՍ. ՆԱՄԱԿ.— Կայսեր կողմէ Ռուսիոյ Զարին բարի գալուստ մաղթելու համար Լիվատիա երթալիք յատուկ պատգամաւորութեան յանձնուելիք Կայս. նամակին օրինակը Կայսեր ներկայացուած է:

ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ՕՐԷՆՔԸ.— Մէջլիսական ժողովին կողմէ՝ արտօնուած եւ Կայս. Իրատէով վաւերացուած հրոսախումբերու օրէնքը երէկ Մեծ-Եպարքոսին կողմէ Ներքին գործոց եւ Պատերազմական նախարարութեանց հաղորդուած է: Իմացուած է որ Բ. Դուռը այս օրինագծին գործադրութեան մէջ անսակ մը վարանում ցոյց կուտայ, որովհետեւ առաջին օրէնքն է այն՝ զոր դահլիճը գործադրութեան պիտի դնէ իր պատասխանատուութեան տակ, առանց Ազգ. Ժողովներու բուէն անցնելու: «Պատասխանատուութիւնը ստանձնել» բացատրութիւնը ամէն տեսակ վարանում մերժելու եւ օրինագիծ մը օրինական համաձայնութեան տալու զօրութիւնը ունի: Կը յուսանք որ Նախարարաց Խորհուրդը հանրային ապահովութեան եւ փրկութեան պէս կարեւոր խնդրոյ մը մէջ անօգուտ վարանումներ ցոյց չպիտի տայ: Այսօր Ռումէլիի ժողովուրդը անհամբերութեամբ կ՛սպասէ սոյն օրէնքին գործադրութեանը: Պուլկարիոյ սահմանագլուխին վրայ հրոսախումբերու կողմէ յարձակումներ գործուելու պէս լուրերով հանրային կարծիքին մտահոգութեան մատնուած մէկ միջոցին, կառավարութենէն ուրիշ բան չսպասուիր, եթէ ոչ արագ գործունէութիւն, անկեղծութիւն եւ հաստատակամութիւն, մինչդեռ վարանումը ատոնց ամէնքն ալ կը խանգարէ: Հետեւաբար կը պահանջենք որ Կայս. Իրատէով վաւերացուած այս հրոսախումբերու օրէնքը վաղուընէ իսկ գործադրութեան դրուի:

(Եէնի Կազէթա)

ՄԻՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ԵՐՐՈՐԴ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԸ ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՄԱՐ.— Պոլսոյ Հալէպի ազգային մը որ մօտէն տեղեակ է իր ծննդավայրի գործերուն եւ անձերուն, մեզ կը հաղորդէ թէ Հալէպի հաւանական միջնորդ պիտի ըլլայ ո՛չ թէ Շաաքալեան Թորոս էֆ.ն կամ Խըրաճեան Մանուկ էֆ.ն, այլ փաստաբան Արթին էֆ.ն, որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ թէ Թուրք եւ թէ Հայ հասարակութեան մէջ եւ որ արդէն առաջին ընտրութեան ժամանակ 58 քուէ շահած է եւ միայն իրմէ մէկ քուէ աւելի առած ըլլալուն համար միայն ընտրուած է Պէրէքէթզատէ Հաճի Րէֆաթ պէյը, փոխանակ Արթին էֆ.ի:

ԲՐԻՍՏՈԼԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԸ.— Բ. Դուռը մերժողական պատասխան տուեր է Պապին մէկ առաջարկութեան՝ Բրիստոլի գերեզմանը գնելով Վատիկան կամ Ս. Պետրոսի եկեղեցին փոխադրելու համար: Կաթոլիկները, սակայն, կը յուսան թէ Պապը պիտի յաջողի իր այդ առաջարկութեանը մէջ:

ՇԷՎՔԷԹ ՓԱՇԱ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— Մահմուտ Շէվքէթ փաշա առջի իրիկուն Բարիզ հասաւ: Կայարանին մէջ օսմ. դեսպանատան պաշտօնատարները, օսմ. գաղութին ներկայացուցիչները եւ կառավարութեան ու պատերազմական նախարարութեան ներկայացուցիչները բարի գալուստ մաղթեցին եւ ծաղիկներ նուիրեցին: Առեւտրական սենեակի նախագահը, որ ներկայ էր, բանախօսութիւն մը ըրաւ: Մահմուտ Շէվքէթ փաշա շնորհակալութիւն յայտնեց եւ յետոյ օթէլ գնաց օթոմոպիլով: Ճամբուն վրայ խմբուած բազմութիւնը խանդավառօրէն ծափահարեց փաշան: Վիւրթէմպերկի Թագաւորը Ֆրէտէրիք պատուանշանին մեծ խաչը տուաւ Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի:

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ Տեօյչէ Պանքէն զանազան թուականներով կնքուած փոխառութիւններու 7 % տոկոսին 6 %ի զեղչումը, հակառակ պարագայի մէջ պանքային ամբողջ պահանջքը միանուագ վճարելու պատրաստ ըլլալը ծանուցած էր: Թանին կ՛իմանայ թէ Տեօյչէ Պանք յօժարութիւն ցոյց տուած չէ տոկոսի սակը զեղչելու: Տեօյչէ Պանք կ՛առարկէ եւ գիր թէ մինչեւ որ փոխառութիւններուն պայմանաժամը չլրանայ, դրամ չի կրնար ստանալ: Ելմտական նախարարը սակայն յայտներ է թէ այդ առարկութիւնը բոլորովին անհիմն է:

ԱՊՏԻԼ ՀԱՄԻՏԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ.— Մաքէնի Սելանիկի Թղթակիցը քանի մը օր առաջ հեռագիր մը ստացաւ իր թերթին անօրէնութենէն, որով կը հարցնէր թէ ստո՞յգ է որ Ապտիւլ Համիտ իր յիշատակները կը գրէ: Թղթակիցը տեղեկութիւն ստացաւ գահընկէց վեհապետին հետ ամէն օր տեսակցող անձէ մը եւ հեռագրեց թէ անկարելի է որ Ապտիւլ Համիտ այդ տեսակ աշխատութիւն մը կատարէ, որովհետեւ

1.— Իր հոգեկան վիճակը այդ բանին բնաւ թոյլատու չէ.

2.— Իր ձեռքին տակ ոչ մէկ փաստաթուղթ ունի.

3.— Անկարող է թուրք գրական լեզուով մինչեւ իսկ քանի մը տող կանոնաւոր գիր գրելու, եւ իր շրջապատին մէջ ալ մէկը չկայ որ այդ մասին կարենայ իրեն օգնել...:

Թղթակիցն աւելցուց թէ Ապտիւլ Համիտ օրուան մեծ մասը կ՛անցնէ իր սենեակին մէջ, որ աշխատանոցի վերածուած է եւ ուր կահագործական պզտիկ աշխատութիւններով, պզտիկ սեղաններ, աթոռակներ ու շրջանակներ շինելով կը պարապի, ըստ բաւականին յաջողութեամբ: Առողջական վիճակը գոհացուցիչ է, բայց միշտ յանկարծակի բարկութիւններու, ծայրայեղ ջղայնութեան եւ անքնութեան ենթակայ է:

ՕՍՄ. ԾՈՎԱՅԻՆ վաճառականութիւնը բարեկարգելու եւ զարգացման ճամբուն մէջ դնելու նպատակաւ, յանձնաժողով մը կազմուած է ծովային նախկին նախարար Հիւսնի փաշայի նախագահութեան տակ: Այս յանձնաժողովը առաջին անգամ առջի օր գումարուելով՝ ութը կարեւոր խնդիրներ առաջադրած է որոնց վրայ խորհրդակցութիւն պիտի կատարէ հետզհետէ:

Ա. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ առաջին եւ հինգերորդ վաշտերէն վեց վաշտ զօրք որոնց Եէմէն ղրկուիլը որոշուած էր, երէկ ռուսական շոգենաւով Հիւտէյտա ղրկուեցան:

ԱՒԱԶԱԿ ՉԱՔՐՃԱԼԸԻ մասին դեռ ո՛չ մէկ լուր կայ: Այտընի ոստիկան զինուորաց հազարապետը եւ ուրիշ երկու հարիւրապետներ Պատերազմական ատեանին յանձնուելու համար Իզմիր տարուեր են: Առանց յայտնուածը սա է: Հազարապետը՝ աւազակները հետապնդելու համար կառավարութեան ձեռք առած միջոցները եւ կառավարութեան դաւանութեան տարածայնած է: Հարիւրապետներն ալ անհնազանդ գտնուած են իրենց տրուած հրամանին: Գրրդ. Ազաճի պահեստի զօրաց տեղակալը եւ զէնք բռնող 15 քաղ. երիտասարդներ իբրեւ կամաւոր պիտի հետապնդեն Զաքըրճալըն: Նաեւ Նազիլլի աւազակապետ Կիւքիւլ խումբ մը կազմելով Զաքըրճալըին հետեւէն ինկած է:

*** Ինչպէս գրած էինք, Զաքըրճալը լեռը ապաւինած է Նիւտիւքե Սարը Հիւսէյին էֆ.ն եւ Այտընի քաղաքապետութեան քարտուղար՝ Օսման էֆ.ն: Երբոր անցեալները լրագիրներու մէջ կարդացուեր է թէ կառավարութիւնը՝ Զաքըրճալըին ող կամ մեռած բռնողին 1000 լիրա պիտի տայ, հօն գտնուողներէն մէկը ըսեր է թէ «արդեօք կառավարութիւնը այս դրամը կուտա՞յ»: Սարը Հիւսէյին էֆ.ն ալ ըսեր է թէ այս մարդուն անձը մէջտեղէն թող վերնայ եւ այդ դրամը ամէն մարդ կուտայ: Օսման էֆ.ն ալ գիւղացիներուն ըսեր է թէ «այնա մէջտեղը 1000 լիրա կայ, ձեռք ձեռքի տալով աշխատելու, Զաքըրճալըն բռնելու է:» Կ՛ըսուի թէ այս խօսքերը Զաքըրճալըի ականջին հասնելով՝ յիշեալ երկու անձերը այդ պատճառաւ առեւանգեր է: Զաքըրճալը Նիւտիւքե Սարըէն 1500 եւ Օսման էֆ.էն միայն 100 լիրա փրկանք կը պահանջէ: Թէեւ 1100 լիրա ղրկուեր է աւազակապետին, բայց չէ յօժարեր: Գերիները ցարդ ազատած չեն:

ՊԱՐՍԻՑ ԴԵՍՊԱՆԻՆ ԴԻՄՈՒՄԸ.— Սակէ առաջ գրած էինք թէ Պարսից դեսպանը առջի օր Մեծ Եպարքոսին եւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ ունեցած մէկ տեսակցութեանը միջոցին Ուրմիայի մէջ գտնուող Օսմ. զինուորներուն այն կողմերը յառաջանալը յայտնելով, կարգադրութիւն մը խնդրած էր: Այս մասին առնուած վերջին տեղեկութեանց համեմատ, յիշեալ դեսպանը նոյն տեսակցութեան միջոցին Օսմ. զինուորներուն Ուրմիայի կողմը գտնուող Եանից եւ Սագըզ գիւղերը գրաւած ըլլալը յայտնելով, խնդրած է նաեւ որ նոյն կացութեան վերջ մը տրուի: Նոյնպէս յայտարարած է թէ անկէ ունեցած հեռագրին համեմատ Պարսկաստան փախչող Համանեաններուն Պարսկաստանի հողը անցնելու թոյլ չպիտի տրուի:

ԱՆՏԷՐ ՃԱՐԻԿՆԵՐԸ.— Եըլտըզէն Թօփ Գափուի պալատը փոխադրուած 44 ճարիկներու անտէր ու անպաշտպան ըլլալը հասկցնելով, անոնց յարմար չափով ամսական մը յատկացուած է: Նախարարաց Խորհրդոյ մէջ անոնց եւ անպաշտպան յիշեալ ճարիկներուն մասին խորհրդակցութիւն տեղի ունեցած եւ որոշուած է անոնց մէջէն Պոլսոյ մէջ ամուսնանալ եւ կամ իրենց երկիրը երթալ փափաքողները զատելով, միւսներուն ապրուստին համար պէտք եղածը անօրինել:

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ՎԵՐԱԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆ.— Նահանգներու վերակազմութեան համար յանձնաժողովներ կազմուած են որոնք գործի ձեռնարկած են: Մինչեւ հիմայ կազմակերպութեանց տեղեկագիրը ղրկուած չըլլալուն համար Ներքին գործոց նախարարութիւնը կարգ մը կուսակալութեանց զեկոյցին վրայ հրաման ըրած է որ այդ տեղեկագիրները շուտով ղրկուին:

ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻ ԱՆՈՒԱՆՈՒՄ.— Վերջերս Ներքին գործոց նախարարութեան կողմէ զանազան պաշտօններու կոչուողներէն անոնք որ տակաւին իրենց պաշտօնավայրերը չեն գացած, անոնց տեղ ուրիշներ պիտի անուանուին:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ որուն Իզմիր ժամանելը գրած էինք, Իզմիր հասնելուն թնդանօթ արձակելով քաղաքը ողջուներ է, եւ զօրանոցէն ալ փոխադարձաբար թնդանօթ արձակուեր է. յետոյ օսմ. եւ անգլիական նաւատորմիղը թնդանօթ արձակելով զիրար ողջուներ եւ հրամանատարները իրարու այցելեր են: Անգլիական հրամանատարը կառավարութիւն գալով կուսակալին այցելութիւն տուեր է:

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Պետական Խորհուրդի օրէնսդիր ճիւղին նախագահ անուանուած է Սայիտ պէյ, իսկ անդամ՝ Տիլլէր էֆ., Քէմալէտտին պէյ, Շաապան պէյ, Ապտուլլահ Նամի պէյ, Մուսթաֆա էֆէնտի:

Պետական Խորհուրդի Հանրօգուտ Շինութեանց, Ելմտական եւ Կրթական ճիւղին նախագահ անուանուած է Նուրի պէյ. իսկ անդամ՝ Թէվֆիք պէյ, Րէշատ Ֆուատ պէյ, Սամի պէյ, Եուսուֆ Զարի պէյ, Գոնսթանթին էֆէնտի, Ֆուատ պէյ:

Պետական Խորհուրդի քաղաքային ճիւղին նախագահ անուանուած է Նուրէտտին պէյ, իսկ անդամ՝ Մուսթաֆա Րէշիտ պէյ, Մուսթաֆա պէյ, Պէհա պէյ, Սթէֆանաքի պէյ, Նաճիպ պէյ:

Պետական Խորհուրդի վճռաբեկ ատեանին նախագահ անուանուած է Րէշատ պէյ, իսկ անդամ՝ Հաճի Ադիլ պէյ, Րահմի պէյ, Օսման Սալիհ պէյ, Ֆաիզ պէյ, Զիյաէտտին պէյ, Ասիլ պէյ, ընդհ. դատախազ՝ Իլհամի պէյ:

Պետական Խորհուրդի վերաքննիչ ատեանին նախագահ անուանուած է Հիւսնի պէյ. իսկ անդամ՝ Շէվքի պէյ, Մուրթէզա պէյ, Իսքէնտէր Հաճի պէյ, Վասըֆ պէյ, Լութֆի պէյ, ընդհ. դատախազ՝ Ֆայիզ պէյ:

Պետական Խորհուրդի նախագահութեան ատեանին նախագահ անուանուած է Հիլմի պէյ, իսկ անդամ՝ Հաճի Արիֆ պէյ, Մալիք պէյ, Մուսթաֆա Սապրի պէյ, ընդհ. դատախազ Րէուֆ պէյ՝ հարցաքննիչ դատաւոր՝ Ճէմալ պէյ եւ Նուրէտտին պէյ:

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Մ. Կիլպարիս յունական դեսպանը, երկու օրէ ի վեր թեթեւապէս անհանգիստ է:

—Մ. Ֆանմէա, պուլկար երկաթուղիներու անօրէնը երեք օրուան համար քաղաքս հասաւ:

—Գարասօ էֆ. Սելանիկի երեսփոխան, երէկ մեկնեցաւ իր ընտանիքին քով երթալու համար:

—Հասան Ֆէհմի փաշա, Ծերակուտական, Եւրոպա կը մեկնի առողջական պատճառներով:

—Երէկ իր պաշտօնատեղին մեկնեցաւ, Չէթինէի Օսմ. դեսպան Պաքըր պէյ:

—Օսմ. Պանքայի անօրէն Մ. Տէֆէօ, Բարիզէն մայրաքաղաքս վերադարձաւ առջի օր:

—Թիմարհիսարի մէջ Սեպտ. 14ի գիշերը արեւելքէն դէպի արեւմուտք սաստիկ շարժ մը տեղի ունեցեր է, միացած գաւառիններու հետ: Վնաս չկայ:

—Վաղը, ուրբաթ օր, Սելամլըքի հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Տոլմա-Պաղչէի մզկիթին մէջ:

—Մամուլի ընկերակցութեան առաժամանակեայ ժողովին, երէկ գումարուեցաւ եւ զբաղեցաւ պատրաստուած ծրագրին ֆրանսերէնէ թուրքերէնի թարգմանութեամբ:

—Աթէնքի Պարնասեան Սիլլօգոսը Լօրտ Պայրընի ի պատիւ հանդէսներ կը պատրաստէ: Մ. Ռօսթան որ հրաւիրուած էր այս հանդէսներուն, ընդունած է իրեն եղած հրաւէրը:

—Կը հերքուի այն լուրը թէ ծերակոյտի նախագահ Սայիտ փաշայի ուղեւորութեան միջոցին իր նստած վակոնին վրայ զէնք պարպուած է Էսքիշէհիրի կայարանին մէջ:

—Հրշէջ գունդը բարեկարգելու եւ կանոնաւորելու համար Ներքին գործոց նախարարին նախագահութեան տակ յանձնաժողով մը կազմուած է որ ձեռնարկած է գործի:

—Տէֆթէրը Խաքանի վերատեսուչ Լասա էֆ., որուն կառավարութեան կողմէ Եւրոպա ղրկուիլը գրած էինք, Հռոմի մէջ Պալին ներկայութեան ընդունուեր է:

—Ելմտական նախարարութեան մէջ մշտական ելեւմտական յանձնաժողով մը կազմուած ըլլալով, երէկ առաջին անգամ նախարարին նախագահութեան տակ նիստ գումարած է:

—Թերթ մը կը գրէ Անատօլուի նահանգներուն մէջ բարենորոգումներու գործադրութիւնը փութացնելու համար զինուորական կուսակալներ, կառավարիչներ, գայմագամներ պիտի անուանուին:

Ազգային Լուրեր

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալի փոխանորդ Ճէմալ պէյ Սեպտ. 24 թուականաւ հետեւեալը կը հեռագրէ Ներքին գործոց նախարարութեան.

«Չորեքշաբթի օր, երեկոյեան վերջ, Հաքիմ էֆ.ն փոխանորդ կարգելով քաղաքէս պիտի մեկնիմ: Համիտիէ, Տէօրթ-Եօլ, Էրզին, Օսմանիէ, Պաղչէ եւ Սիս այցելելով քննական պտոյտ մը պիտի կատարեմ արկածեալ վայրերու վրայ եւ պիտի վերադառնամ Ատանա:»

ԷՏԻՐՆԷԻ նորընտիր Առաջն. Տեղապահ Տ. Մատթէոս վրդ. Ինճէեան այսօր մայրաքաղաքս կը հասնի, ուր իր անձնական գործերը կարգադրելէ վերջ պիտի վերադառնայ իր պաշտօնատեղին: Նոյնպէս Պոլիս կը հասնի Երուսաղէմայ Պատր. Տեղապահ եւ Խարբերդի նախորդ Առաջնորդ Տ. Դանիէլ Ծ. վրդ. Յակոբեան:

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ, իր Երեքշաբթի նիստին մէջ ըրած խորհրդակցութեանց համաձայն, պաշտօնագիր մը ուղղելով Մայր-Դիւանին, յայտնած է որ Պատրիարքական հրաժարականին վերաբերեալ բանակցութիւնք տակաւին վերջնական ելքի մը յանգած չըլլալուն, բանաւոր կը դատէ որ Ազգ. Ժողովը՝ փոխանակ այս Ուրբաթ՝ յաջորդ շաբթուն գումարուի: Հետեւաբար, կը ծանուցուի Երեսփոխան Տեարց՝ թէ Ազգ. Ժողովոյ յառաջիկայ նիստը տեղի պիտի ունենայ Սեպտ. 25ի Ուրբաթ օրը:

ԱԶԳ. ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ շնորհակալութեան գիր մը ուղարկած է Միջազգային նպաստի յանձնաժողովին, անոր Կիլիկիոյ աղէտեալներուն մատուցած ծառայութիւններուն համար: Նպաստի յանձնաժողովը իր տրամադրութեան տակ գտնուած 2-3000 ոսկին եւս Ատանայի եւ շրջականերու կարօտեալ անմիջական պէտքերուն յատկացնել՝ որոշած է, որուն համար ափսոսալի է, Ատանայի մեծ որբանոցին շինութեան համար Կուսակալ Ճէմալ պէյի հրաւէրին չի պատասխանել:

ՕԾՈՒՄԷՆ ԱՌԱՋ

Մշակէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի օծման ներկայ ըլլալու համար Էջմիածին մեկնած են Ա. Բիշմիշեան, Ս. Կաֆեան, Խ. Աֆրիկեան, զօրավար Գ. Ղորղանեան, Յ. Գուրգէն Բէգեան եւ Մնացական Խանեանց, որոնք կ՛երթան Թիֆլիսի կաթողիկոսական ընդունելութեան Յանձնաժողովին կողմէ: Իսկ Արտ. Ենիֆէճեան եւ Ա. Կաֆեան՝ Թիֆլիսի առեւտրական դասին կողմէ:

Ղարաբաղի թեմին կողմէ Էջմիածին մեկնած է Աշոտ Եպսկ. Շախեան, իսկ հասարակութեան կողմէ Լ. Վարդազարեան եւ Ն. Դանղալանեան:

Էջմիածնէն կը հեռագրեն Սեպտ. 11 թուականով.

«Ժողովուրդի հոծ բազմութիւն հաւաքուած է, մանաւանդ Թուրքիայէն:

«Արդէն եկեր են պատգամաւորներ Թիֆլիսէն, Վանէն, Երզնկայէն, Բագուէն, Աստրախանէն, Արմաւիրէն, Ստաւրոպոլէն եւ շրջակայ քաղաքներէն:

«Օծման հանդէսը տեղի կ՛ունենայ շաբաթ, Սեպտ. 12ին, ցերեկուան ժամը 12ին, ներկայութեամբ Երեւանի նահանգապետ կոմս Տիզենհաուզէնի եւ Էջմիածնի սինոդի պրոկուրոր Մելիք Օհանջանեանի:

«Կաթողիկոսին օծման օրը իրեն պիտի շնորհուի Ալեքսանդր Նեւսքիի շքանշանը»:

«ԷՔՕ ՏԸ ԲԱՌԻ» թերթին Սեպտ. 11ի թիւին մէջ, Բ. Դրան եւ Պատրիարքարանի միջեւ տեղի ունեցող անհամաձայնութիւնը Հայոց ուզածին պէս լուծուած չըլլալով Ատանայի կացութիւնը երթալով ծանրանալու հանգամանք առած եւ ընդհանուր ժողովի մը մէջ ալ բոլոր եկեղեցիները գոցուիլ որոշուած ըլլալը, նոյնպէս Սեպտ. 12 թուականաւ ալ Ապրիլ 1ի դէպքին մեղսակից եղողներուն կախուելու պարագային, Ատանայի մէջ աւելի սաստիկ ջարդ մը յառաջ գալիքը յայտնող հեռագիր մը Ատանայի կուսակալի փոխանորդութենէն Ներքին գործոց նախարարութեան ղրկուած ըլլալու մասին հատուածներ առնուած էին: Այս անգամ Ներքին գործոց նախարարութիւնը բացատրութիւն պահանջած է այս մասին Ատանայի կուսակալի փոխանորդէն, որուն ի պատասխան տուած յայտարարութեանց նայելով կուսակալութեան մէջ հանդարտութիւնը եւ անդորրութիւնը կատարեալ է, վերջին դէպքին զանազան տեղերու մէջ ծնունդ առած ցրուածութիւնն ալ հետզհետէ անյայտանալու վրայ է եւ ամէն մարդ իր գործին կը պարապի: Նոյնպէս կը յայտնէ թէ տեղւոյն զինուորները եւ ոստիկանական մարմինը կը բաւեն յառաջ եկած խլրտումը զսպելու: Սոյն տեղեկութեանց յենլով կառավարութիւնը կը հերքէ վերոյիշեալ Եւրոպական թերթին տուած ծանօթութիւնները:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ եւ անտառաց նախարար Արիֆ Հիքմէթ փաշա Պատրիարքարանէ խնդրած ըլլալով, Հալքալիի երկրագործական վարժարանը ընդունելիք աղոց ցանկը, Պատրիարքարանէ պիտի ներկայացուի զայն փութով:

ՎԱՐԱԳԱՅ կրթական հաստատութեան վանական յոբելեանը թէեւ որոշուած էր տօնել առաջիկայ Սեպտ. 13/26ին, բայց Նորընտիր Վեհ. Կաթողիկոսը բարեհաճելով իր բարձր հովանաւորութեան տակ առնել յոբելինական տօնը՝ փափաք յայտնած է գարնան թողուլ զայն:

Ուստի յարգելով Ն. Ս. Օծութեան կամքը, ինչպէս նաեւ հեռաւոր ազգայիններէն շատերուն փափաքը՝ յարմար դատուած է յոբելեանի տօնը պահել 1910ի գարնան Վեհ. Կաթողիկոսի որոշած օրը, որ պիտի ծանուցուի ժամանակին:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ հայագէտ Փրոֆ. Ֆ. Մաքլէր, որ Էջմիածին գացած էր ձեռագիրներ ուսումնասիրելու նպատակաւ, սեպտեմբեր 4ին, վերադարձած է Թիֆլիս, ուր քանի մը օր մնալէ յետոյ պիտի մեկնի Բարիզ՝ իր դասախօսութիւնները շարունակելու:

ՍՏԱՑԱՆՔ Գալուստ Լուսինեանի Ֆրանսահայ ընդարձակ պատկերազարդ բառարանի 32րդ պրակը. գին՝ 40 փարայ:

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ
Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՔՀՆՅ. ՄԿՐԵԱՆԻ

Երէկ, Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ խաղաղ եւ ընտրեալ բազմութեան մը ներկայութեան կատարուեցաւ Բերայի Աւագերէց եւ բանաստեղծ Տ. Յովհաննէս Աւագ քհնյ. Մկրեանի օծման եւ յուղարկաւորութեան հանդէսը: Կը պատարագէր Բերայի քարոզիչ Տ. Հմայեակ Եպս. Դիմաքսեան: Մայրաքաղաքիս բոլոր թաղերու քահանաներուն գրեթէ մեծամասնութիւնը փութացած էր ներկայ գտնուիլ սոյն արարողութեան, ի յարգանս իրենց արժանաւոր պաշտօնակցին: Հանդէսին կը նախագահէր Տ. Գրիգորիս Եպս. Յովհաննէսեան, իր շուրջը ունենալով Տ. Գէորգ եպս. Երէցեան եւ 50է աւելի վարդապետներ ու քահանաներ, ինչպէս նաեւ դպիրներ: Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր, դասին մէջ ազատ կեցած էր Պատր. Փոխանորդ Հայր Սուրբը: Ճաշու աւետարանէն վերջ պատարագի արարողութիւնն ընդհատուելով, հանգուցեալին դագաղը քանի մը քահանաներու կողմէ տաճարէն դուրս առաջնորդուեցաւ, ուր սկսաւ կատարուիլ հանգուցեալին վերջին օծման արարողութիւնը, որուն կը մասնակցէին ներկայ բոլոր եկեղեցականները, զգեստաւորուած: Օծման արարողութիւնը կատարեցին Տ. Գրիգորիս եւ Տ. Գէորգ Սրբազանները, որոնցմէ առաջինը հանգուցեալին ճակատը եւ երկրորդը աջ ձեռքը օծեցին Ս. Միւռոնով: Պատարագիչ Տ. Հմայեակ եպս. այս առթիւ արարողութեան յարմար եւ արտասուաշարժ դամբանական մը խօսեցաւ, որուն մէջ արդարեւ վերջ հանգուցեալին անյագուրդ կեանքը, Ազգ. շրջաններու մէջ վարած պաշտօնները, համառօտած ծառայութիւնները, յիշատակեց նաեւ իր գրական ու բանաստեղծական ձիրքերը եւ երբ անդրանիկ եկեղեցական ունեցած յատկութիւններն ի վեր հանեց: Եկեղեցական արարողութենէն յանկարծ վերջ, կազմուեցաւ թափօրը, Պատարագիչ Սրբազանին, Յովհաննէսեան եւ Երէցեան Սրբազաններուն, ինչպէս նաեւ ներկայ վարդապետներու կողմէ, որոնք ընկերակցութեամբ դպիրներու եւ քահանաներու, առաջնորդեցին դագաղը եկեղեցւոյն բակը, ուր չորս աւետարաններ կարդացուելէ վերջ՝ հանգուցեալին լուսանկարը առնուեցաւ: Թափօրը առաջնորդուեցաւ ուղղակի Բերայի Ս. Յարութիւն եկեղեցին, ուր եւ վերջին հոգեհանգստեան արարողութենէ մը վերջ, դագաղը դրուեցաւ շոգենաւը, Պարտիզակ, իր ծննդավայրը տարուելու, եւ իր երէցկնոջը քով թաղուելու համար: Ներկայ յուղարկաւորները, որոնց մէջ կային գրագէտներ ու բազմաթիւ համակիրներ, իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին հանգուցեալին եղբօրորդւոյն եւ պարագաներուն:

Հեռագրական Բաժին

ԹԷՀՐԱՆ, 27 Սեպտ.— Սիբահտար՝ Պարսկաստանի նախարարապետ անուանուեցաւ եւ Սաատ-էտ-Տէվլէ՝ արտաքին գործոց նախարար:— Զիլ-էս-Սուլթան 100,000 թուման յանձնեց կառավարութեան եւ անկէ զատ՝ 200 հազար թումանի ալ չէք մը տուաւ: Զիլ-էս-Սուլթան Եւրոպա մեկնեցաւ:

ՀՌՈՄ, 28 Սեպտ.— Պ. Լէքա ընդունեց Թուրքիոյ Տէֆթէրհանէի վերատեսուչը եւ անոր տուաւ բոլոր պէտք եղած տեղեկութիւնները Իտալիոյ կալուածական վարչութեան վրայ:

ԼՈՆՏՈՆ, 28 Սեպտ.— Անգլիոյ մէջ այն համոզումը կը տիրէ թէ Լորտերու ժողովը պիտի մերժէ ելմտացոյցը՝ տագնապ յառաջ բերելու եւ նոր ընտրութիւններ կատարել տալու համար: Կառավարութիւնը որոշած է ընդունիլ կռիւը այս հրաւէրը եւ զայն աւելի ընդարձակել՝ խնդրոյ առարկայ ընելով Լորտերու ժողովին իրաւասութիւնները:

ՄԱՏՐԻՏ, 28 Սեպտ.— Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց Թագաւորին ստորագրութեան ներկայացնել այն հրամանագիրները որոնցմով կը վերահաստատուին սահմանադրական երաշխաւորութիւնները բոլոր գաւառներու մէջ՝ բացի Պարսելոնայէ եւ Կիրոնայէ, Խորհրդարանը նիստի կը հրաւիրուի յառաջիկայ Հոկտ. 15ին եւ գաւառային խորհուրդներու ընտրութիւնները Հոկտ. 24ին կատարել կ՛որոշուի:

ՄԵԼԻԼԼԱ, 28 Սեպտ.— Առաւօտեան ժամը 11էն ի վեր բնիկ պետերու տուները, որոնց մէջ է նաեւ հռչակաւոր Խալաֆի տունը, բոլորն ալ Կուրուկուի մէջ, բոցերու ճարակ կ՛ըլլան: Սպանիոյ անձնուէր եւ սպանիացիներու հետ կռուող Մարոքցիներ են որոնք կրակի տուին այս տուները՝ այսպէսով վրէժ լուծելու համար թշնամի ցեղէն որ իրենց բնակավայրերն այրած էր:

ԲԱՐԻԶ, 28 Սեպտ.— Ռէբիւպլիք օդանաւին զոհերուն յուղարկաւորութիւնը այսօր Վէրսայլի մէջ մեծ հանդիսաւորութեամբ եւ ազգին ծախքով կատարուեցաւ: Սուգը ընդհանուր էր: Վիլհէլմ կայսրը յատուկ ներկայացուցիչ մը ղրկած էր՝ հիանալի ծաղկեպսակով մը: Մահմուտ Շէվքէթ փաշա եւս փութացած էր ներկայ գտնուիլ:

ԲԱՐԻԶ.— Լէպօտի Եղբարք Ռէբիւպլիքէի տեղ նոր օդանաւ մը շինել տալով պիտի նուիրեն Ֆրանս. կառավարութեան:

ԲԱՐԻԶ, 27 Սեպտեմ.— Թուրքիոյ մաքսատուրքերու բարձրացման խնդիրը մեծապէս կ՛ազդէ Ռումէլիի երկաթուղաց արժէթուղթերուն վրայ: Տարեկան 5 միլիոնի հասութեց յաւելուած մը յառաջ գալով՝ 2 միլիոնը պարտի յատկացուիլ այդ արժէթուղթերուն վերադրման, ինչ որ մեծ չափով պիտի փութացնէ անոնց ապահովումը:

ՖՐԱՆՔՖՈՐԹ, 28 Սեպտ.— Ֆրանքֆուրթէր Ցայթունկ Պոլսէն հեռագիր մը կը հրատարակէ, որուն մէջ կ՛ըսուի թէ մեծ հետաքրքրութիւն շարժեցին Սըր Է. Քասըլի եւ Պէրլինի եղբարց սեղանատան միջեւ կատարուած բանակցութիւններն օսմ. նոր փոխառութեան մասին, բայց որում ընդհանրապէս կը կարծուի թէ այս գործունէութիւնը իր նշանակութեան կարեւորութենէն զատ՝ քաղաքական մեծ կարեւորութիւն մըն ալ ունի: Սըր Է. Քասըլի յանձնառած համաձայնութիւնը Բարիզի հրապարակին հետ՝ չյաջողեցաւ: Այն փրանս. դրամատէրներն որոնք հրաւիրուեցան մասնակցիլ փոխառութեան՝ յայտարարեցին թէ ա՛յն ատեն միայն բանակցութեան կը մտնեն՝ երբ, առաջուան պէս, Օսմ. Պանքան վարէ անոնք: Այնպէս կ՛երեւի սակայն թէ Սըր Է. Քասըլ պիտի հրաժարի փրանս. օժանդակութենէն:

Տեսնել Դ. էջ Մկրտիչ Ֆրէնկեան Զինավաճառատան ազդը:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ԿՐԹԱՐԱՆ
ԵՒ
ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԱՅԻՆ

Կ. Պոլիս, Մագրիգիւղ, Սագըզ Աղաճ
Լատին եկեղեցւոյ փողոց

Բ. ՇՐՋԱՆ

Վարժարանս այս տարի բարձրագոյն նախակրթարանի վերածուած է։

Ուսուցչական խումբը որ կազմուած է ծանօթ և ձեռնհաս անձնաւորութիւններէ, կը բաղկանայ տասնեհինգ անդամներէ. կ'աւանդուին մայրենի լեզուէն զատ՝ Օսմաներէն, Ֆրանսերէն և Անգլիերէն լեզուները։

Օրուան դասերէն յետոյ երեկոյեան ուսումնասիրութիւնները այս տարի ալ պիտի շարունակուին մանուկներու համար. նոյն ժամուն վարժարանիս Բ. Տնօրէն Արմենակ էֆ. Պալատալեան պիտի հրահանգէ աշակերտաց դասի պատրաստութեան։

Ցերեկային պոլսեցի և գաւառացի աշակերտներուն՝ վարժարանիս միայն ուսուցիչներուն կողմէ մասնաւոր դասեր կը տրուին սահմանեալ պայմանի։

Կ'ընդունուին գիշերօթիկ և ցերեկային երկսեռ աշակերտներ, դիւրամատչելի պայմաններով. գաւառացի աղոց մասնաւոր զեղչ։

Գիշերօթիկները կը վայելեն ընտանեկան խնամք և հոգածութիւն. անոնց առողջութեան մասին հոգ կը տարուի։

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել վարժարան ամէն օր։

1909 սեպտ. 5 Հիմնադիր-Տնօրէն
ՊՕՂՈՍ Յ. ՊԷՋԱՃԵԱՆ

Յ. Գ.—Գործով զբաղող այն երիտասարդները՝ որոնք կ'ուզեն վեց ամսուան մէջ սորվիլ անգլիերէն և ֆրանսերէն լեզուները, ուղիղ կարդալ, գրել և խօսիլ, թող հաճին դիմել վարժարանս արձանագրուելու համար։ Բշ. Դշ. և Ուր. գիշերները ժամը (Ը. Ե.) 9ին վարժարանիս ուսուցիչներէն Գառնիկ էֆ. Սիրունեան պիտի դասախօսէ խիստ դիւրուսոյց մեթոտով։ Ա. Դասը կը սկսի սեպտ. 7 Բշ. օրէն։ ՆՈՅՆ
5—10

ՏՈՔԹ. ՉԱՐՑՃԵԱՆ
ՄԱՍՆԱԳԷՏ-ԲԺԻՇԿ
Կոկորդի, Քիթի եւ Ականջի
Վկայեալ Բարիզի Համալսարանէն
Նախկին օգնական-բժիշկ
ՊՕՐՏՕի Հիւանդանոցներու

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ՝ այսուհետեւ ի դիւրութիւն իր յարգոյ յաճախորդաց բաց ի Երեքշաբթի և Շաբաթ առաւօտներէ, ամէն օր 2-6 (ը. թ.) կը դարմանէ իրեն դիմող հիւանդները, գիտական ամենավերջին մեթոտներով՝ Պոլիս՝ Կամուրջին գլուխը, Նարկիլէճեան էֆ. դեղարանը, և ուր ի հարկին կը կատարէ իր մասնագիտութեան վերաբերեալ գործողութիւնները։

Բաց առաւօտեան ամէն օր կէս օրէ վերջ, հիւանդ կ'ընդունի իր բնակարանը՝ Աղա-ճամի Սագըզ Աղաճ թիւ 6, իր մասնաճիւղը Կալաթա Շէշխանէ Քառաքօլ, նոյն հիւանդանոցի մասնաճիւղը։ Չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ձրի։
36—2

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Յ. ԳԸԼԸՃԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Որո՞նք են օրուան լաւագոյն ու նորագոյն հրատարակութիւնները։

Դիմեցէք Գըլըճեան Գրատան, Կ. Պոլիս, Չաքմաքճըլար՝ թիւ 25, և ահա ձեզի տակ պիտի ունենաք օրուան հարցերուն և այժմէութեան համապատասխան հրատարակութեանց շարք մը, հետաքրքրական ըլլալուն չափ աժան։

Գըլըճեան Գրատան այդ նոր հրատարակութիւններէն յիշենք՝ «Բանտակալին Մահը» (3 դրշ.) «Կարմիր Դաշտին Որջը» (5 դրշ.), Այրած քնար մը Բինկեանի մոխիրներուն վրայ» (100 փր.), «Ազատութիւն քաղաքական և ընտանեկան» (50 փր.), Փախստականը» (2 դրշ.), «Հերոսուհիներ» (3 դրշ.), «Հաւաք» (60 փրյ.), «Կարմիր Օրեր» (6 դրշ.) «Սօցիալիզմ և Հայրենիք» (2 դրշ.), «Երկու Սրտեր» (3դշ.), «Արշալոյսի Ղօղանջներ» (5 դրշ.), «Վրէժ» (5 դրշ.), «Ազատ Երգարան» (5 դրշ.), «Հայրենիքի Երգարան» (40 դրշ.), «Կնոջ Հոգեբանութիւնը» (8դշ.) «Վեղարաւոր Սատանա» (1 դրշ.), «Առաջին անգամը» (50 փրյ.), «Շող Մոգ» (1 դրշ.), ինչպէս նաև Ատանայի առաջնորդ Մուշեղ եպիս.ի վերջին ընտիր գործը՝ «Հովիւին Խրատները» (8 դրշ.) «ԵրկուՍէր (Վարդօի (5 դրշ.), Ատանայի ջարդը թղթատարով 6.50։ Կենսագրութիւն Իզմիրլեանի 2։ Շահմարան Պետանի Դիւանկաց 6։ Բիւզանդական Հայ Կայսրներ 3։ Պետապրօշմ դաշնաւոր 1։ Բուրգերէն 3։ Աւարայրի Արծիւը 3։ Զէյթունի անցեալն ու ներկան5։ Մահուան պահը կոխաղաններու 1.50։ Կարմիր ախպեր 5։ Ընկեր Լաղօյի 2։ Փառութեան օճախ 8։ Գըլըճեան գրատան գրացուցակը ձրի։

Մի՛ մոռնաք Գըլըճեան գրատան հասցէն։ Դժգոհ չէք մնար։ 30—14.

Օսմանեան Ընկերութիւն
ՄԵԾ ՁՈՒԼԱՐԱՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԻՑ
18. ՍԻՐՔԷՃԻ. ԹՐԱՄՎԱՅ ՃԱՏՏԷՍԻ. ԽԻՒՏԱՎԷՆՏԻԿԵԱՐ ՓՈՂՈՑ. 18

Տպարանատէրները՝ գիր հայթայթելու դժուարութենէն, գնոյն սղութենէն, շուտով մաշելէն և երբեմն ալ գիրերուն անկանոն ձուլուելէն կը գանգատէին։ Այս գանգատներուն բոլորն ալ նախատեսելով ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ անունով մեծ Ձուլարան մը հիմնուած է Կ. Պոլիս, Հօճա-Փաշա, Խիւտավէնտիկեար փողոց, Թրամվայ Ճատտէսի, Թիւ 18, ուր կը պատրաստուին ամեն լեզուէ և ճաշակաւոր տառեր։ Եւրոպա գացած և վերջերս վերադարձած արուեստագէտ մը Ֆրանսայէն նորահնար մեքենաներ միասին բերած, գեղագիրներ՝ Հայերէն և Թուրքերէն ամէն Բանկթօի վրայ տառեր գեղագրած և այս տառերը վարպետներու կողմէ Չելիկի վրայ փորագրուած են։ Գիր ձուլելու մասին Կ. Պոլսոյ էն ճարտար և արուեստագէտ ու փորձ վարպետի մը հետ ընկերակցած ըլլալով, յիշեալը՝ ուրիշ ձուլարաններու պէս աշկերտներու չձգելով, ինք անձամբ գործին գլուխը կը գտնուի։ Տառերը երկու տեսակ մետաղէ շինել սովորական եղած էր, բայց դիմանալու և ճաշակաւոր ըլլալու համար երրորդ և չորրորդ մետաղներ ալ կը դրուին և ծախքէ չվախնալով այս մետաղներուն ամենէն լաւն և ամենէն մաքուրը կը գործածուի և յաճախորդաց դիւրութեան համար գիներն ալ խիստ չափաւոր են։

Կը խնդրուի սոյնիւ յաճախորդներէն որ բարեհաճին անգամ մը այցելել մեր Ձուլարանը, համոզուելու համար գիներու զգալի աժանութեան և գիրերու առաւելութեանը մասին։ Գաւառական յանձնարարութիւնք կը կատարուին անթերի կերպով։ 50—32

ԻՒՆԻՕՆ
ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ԲԱՐԻԶ 1828 — 1829
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ ԲԱՐԻԶ, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՆ 9

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ
ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրեալ դրամագլուխ	25	միլիառ	ֆրք.
1907ին գանձուած ապահովագին	28	միլիոն	»
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	350	»	»
Դրամագլուխ և պահեստք	134	»	»

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ

Ընթացիկ ապահովագրութիւնք	338½	»	»
1907ին գանձուած ապահովագին	12½	»	»
Մինչև 1907ի վերջը հատուցուած վնասք	231	»	»
Դրամագլուխ և պահեստք	179	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան երկին ճիւղերու դրամագլուխն ու պահեստը խոշոր գումար մը կը կազմեն որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց, նպաստաւոր պայմաններ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ուրիշ ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերն ամենէն աժան գիներով օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ԵՒԼՆ.։

Ընկերութեան դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհանուր Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Պետ կենաց ճիւղին ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Սթամպոլ, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՊԱՅՄԱՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

Բաժնեգինները վճարելի են բացարձակապէս կանխիկ։ — Չնորոգուած բաժանորդագրութիւնք իսկոյն կը դադրին։— Դրամի ուղարկման լաւագոյն միջոցն է ՄԱՆԴԱ—ԲՕՍԹԸ։ — Դրամի փոխարէն նամականիշ ալ կ'ընդունուի՝ 105 դչ.ի նամակադրոշմ՝ 100 դչ.ի հաշուով։— Դրամի ուղարկման ծախքերը բաժանորդաց կը պատկանին։— Թերթին պաշտօնական ստացագրին փոխարէն եղած վճարումները միայն օրինաւոր են։— Ամէն տեսակ անհատական կամ շահու վերաբերող ծանուցումներ վճարումով են և առանձինն կը սակարկուին։ Ձրի են միայն հանրօգուտ հրատարակութիւնները։

ՏԷՕՅՉԷ ՊԱՆՔ
ՊԵՐԼԻՆ
Հիմնեալ 1870ին

Դրամագլուխ ամբողջովին վճարեալ	Մարք 200,000,000
Պահեստք ի վերջ 1908ի	103,699,000
Շահաբաժինք 1899էն 1903, 11%, 1904էն 1908 12%	

Մասնաճիւղք՝ Պրեմէն, Տրէզտէն, Ֆրանքֆորդ, Համպուրկ, Լայպցիկ, Միւնիխ, Լոնտոն, Նիւրեմպերկ, Վիսպատա։

Մասնաճիւղ ի Կ. Պոլիս։

Գլխաւոր կեդրոն Կալաթա, Վոյվոտա փողոց, 25-27, Անատոլուի Երկաթուղիի ընկերութեան պաշտօնատուներուն մէջ (որ շինուելու վրայ է)։

Գործակալութիւն Պոլսոյ կողմը, եւ առժամեայ գրասենեակ Տնօրէնութեան, Պահմաճեան Խան, Աշիր էֆ. Քիւթիւպհանէ փողոց։

Սնտուկը բաց պիտի ըլլայ ժամը 9ուկէսէն 4, ուրբաթ օրերը 9ուկէսէն 1։

Տէօյչէ Պանքին Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղը կ'զբաղի ամէն տեսակ Պանքայի գործողութիւններով.—Հաշուըմթացներ կը բանայ։ Ի տես կամ պայմանով վճարելի գումարներ կ'ընդունի։ Հաշուըմթացով փոխատուութիւն կ'ընէ և բաշխուորութեան փոխարէն։— Թուղթեր կը զեղչէ։— Ներքին գաւառներու եւ արտասահմանի ամէն կարեւոր հրապարակներու վրայ չէք եւ փոխանակագիր կը գնէ ու կը վաճառէ։— Կուտայ վարկի նամակներ, վճարման հրամաններ, թէ՛ գրով եւ թէ հեռագրով, աշխարհի ամէն կարեւոր հրապարակներուն վրայ։— Ամէն երկիրներու մէջ կը գանձէ մուրհակներ ու [illegible]։— Ապրանքներու ներածման համար վարկ կը բանայ առեւտրական թուղթերով։— Կ. Պոլսոյ և օտար Սակարաններու մէջ արժեթուղթեր կը գնէ ու կը վաճառէ։ —Արժեթուղթեր ի պահ կ'ընդունի։

Ա. Պ. ԵԱԶԸՃԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ
ՍԻՒՆԵԱՑ ԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ Պագրճըլար 11

ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Հ. ԵՒ Զ. ԱՍԱՏՈՒՐԻ, Դ. ԽԱՉԿՈՆՑԻ,
Յ. Թ. ԳԱՅԱՆԵԱՆԻ (Մ.Պոնտացի)
ՈՒ Գ. ԳԱՎԱՖԵԱՆԻ
Մանկավարժական Դասընթացներուն

Գրավաճառ հրատարակիչք՝ Ա. Պ. Եազըճեան և Ընկ. որ նախապէս Տիգրանեան խանի գրասենեակ մը հաստատած էր, այս անգամ ՍԻՒՆԵԱՑ ԳՐԱՏՈՒՆ անունով ընդարձակած է իր հրատարակչական հաստատութիւնը Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ, Պագրճըլար 11, և այս առթիւ կը փութայ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն յայտարարել թէ դպրոցական նոր տարեշրջանին ամենէն յարմար հեղինակ դասագիրքերը

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԾ ԵՆ

1. Յ. Թ. ԳԱՅԱՆԵԱՆ՝ Մայրենի Լեզու Ա. Տարի 3 դրուշ։

2. Հ. և Զ. ԱՍԱՏՈՒՐ՝ Գործնական Քերականութիւն, Ա. Գիրք 3, Բ. Գիրք 4, Թանգարան, Տարրական 4, Միջին 7, բարձրագոյն 9։

3. Դ. ԽԱՉԿՈՆՑ՝ Կրօնի ուսում Բ. տպագրութիւն բարեփոխուած և ճոխացած, Տարրական 4, Միջին 6։

4. Գ. ԳԱՎԱՖԵԱՆ Թուաբանութիւն Տարրական 4½, Միջին 7½, Բարձրագոյն 12։

ԵՐԱԺԻՇՏ ՏՂՈՑ յատուկ Ընդարձակ Փոխասաց Մանկանց 6 դրուշ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

Դ. ԽԱՉԿՈՆՑ, Պատկերազարդ Հայոց Պատմութիւն Միջին Ա. 7, ու տարրական Աշխարհագրութիւն Բ. Տպագրութիւն հիմնովին բարեփոխուած ու ճոխացած գունաւոր աշխարհացոյցներով 4½։

ԼՈՅՍ ՊԻՏԻ ՏԵՍՆԵՆ

Դ. ԽԱՉԿՈՆՑ՝ Միջին Աշխարհագրութիւն Բ. Տպագրութիւն հիմնովին բարեփոխուած և ճոխացած գունաւոր աշխարհացոյցներով 8½, Պատկերազարդ Հայոց Պատմութիւն Միջին Բ. 7։

Յ. Թ. ԳԱՅԱՆԵԱՆ (Մ. Պոնտացի) Մայրենի Լեզու Բ. տարի 5։

Սիւնեաց Գրատան ուղղակի յանձնարարութեանց համար կարեւոր զեղչ։

Ուշադրութիւն մեր Գրատան հասցէին։ Փափաքողներուն ձրի կը ղրկուի Գրատանս Ցանկը։ 30—12

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՍ. 2/14 ԵՒ 1320 ՍԷՖ. 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. Գրասենեակը, Գալաթիա Նազլը խան, Հէզարէ փողոց, թիւ 14, Բաժնեթիւ վաճառատան դիմաց կամ հետեւեալ հասցէներուն։

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ։
» Մ. Ի. Սասօք, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու թիւ 10։
» Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց։
» Պ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց։
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Ալէքսիատիս Շուկայի հրապարակ։
» Մ. Ա. Անդրիա, Մոտա ճատտէսի.
Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց։
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճատտէսի, թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, թիւ 12 Թիւնէլ խան։
Մեծ Կղզի, Րէսուլ էֆ.։
Մոտրիգիւղ Մ. Ա. Անկելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Բէչէճեան էֆ.։

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐՏՕՆԵԱԼ ՄԵԾ ԶԻՆԱՎԱՃԱՌ
ՄԿՐՏԻՉ ՖՐԷՆԿԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
Սուլթան Համամ
Մէսատէթ խան
Թիւ
30, 31, 32, 33
Մասնաճիւղ
Կարեւոր
Կեդրոններու մէջ

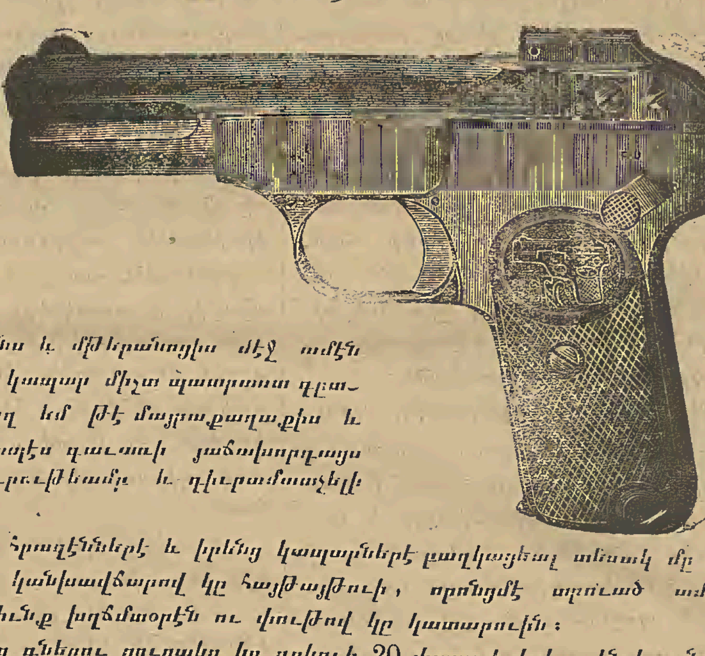

Վաճառատանս և մթերանոցիս մէջ ամէն տեսակ զէնք և կազմածք միշտ պատրաստ գտնուելուն, կարող եմ թէ մայրաքաղաքիս և թէ մանաւանդ գաւառի յաճախորդաց հայթայթել դիւրութեամբ և դիւրամատչելի գիներով։

10-20 կտոր հրացաններէ և իրենց կապարներէ բաղկացեալ տեսակ մը 5-10 օսմ. ոսկւոյ կանխավճարով կը հայթայթուի, որոնցմէ տրուած ամէն յանձնարարութիւնք խղճմտօրէն ու փութով կը կատարուին։

Փափաքողաց գներու ցուցակը կը ղրկուի 20 փարայի փոխարէն իբր նամակադրոշմի ծախս։

Ամէն գրութիւնք պէտք է ղրկել՝

Մ. Ֆրէնկեան, Սուլթան Համամ, Մէսատէթ խան, թիւ 30, 31, 32, 33, նախապէս գնելով պատասխանի նամակադրոշմը։

Լոյս տեսած է։ «Ոչ իսլամներու զինուորագրութեան նոր հրահանգը»։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի ճատտէսի Իզզատ Խան ծանօթ զրուիչ Լեւոն էֆ. Պիւլպիւլեանի քով։ Գին 20 փարայ։

ՏՊԱԳՐԻՉՆԵՐՈՒՆ
—o—

Կ'ուզէ՞ք ՄԱՐԻՆՕՆԻ տպագրական մեքենաներ:

Կ'ուզէ՞ք Ժ. ԲԷՆՆՕ ԵՒ ՈՐԴԻ ամեն լեզուէ գրեր, գծեր, եւ զարդեր:

Կ'ուզէ՞ք Շ. ԼՕՐԻՅՅՕԻ մելան:

Կ'ուզէ՞ք ՄԷՐԳԷՆԹԱԼԷՐ ԼԻՆՕԹԱՅՔ ԸՆԿ.ԵԱՆ (ի Նիւեօրք) գիր շարելու մեքենայ:

Կ'ուզէ՞ք ամեն տեսակ թուղթեր:

Դիմեցէք:

ԴՕԷՆԴԱ ԵՂԲԱՅՔ
Քիւչիւք Ապուտ էֆ. խան, Թ. 3,
ՍԹԱՆՊՈՒԼ

Գաթալոկներ կ'ղրկուին դիմողներուն տրամադրութեան ներքեւ, ընթացիկ գին, եւայլն ցոյց տալով: 20—20

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ (62)

ՊԱՐՈՒԹԱՆ

ԹԲ.
ՏՌԱՄԸ

Բայց մինչև Բլամբանի մարքիզը կրցաւ իր կալուածներուն մէկ մասը ձեռք անցնել, կոմսուհին հազիւ կրցաւ բնակած դղեակն ու փոքրիկ կալուած մը ձեռք ձգել և տարեկան 2500 ֆրանքի թոշակ մը ստանալ, որով կ'ապրէր։

Բնակած դղեակը բաւական գեղեցիկ էր։ Կոմսուհին աղջիկ մը միայն ունէր Վալանթինի անունով, որ այն ատեն տասնեւութը տարու էր, խարտեաշ, սպիտակ, նրբին, դալկադէմ, խոշոր աչքերով աղջիկ մը, որուն գեղեցկութեան համբաւը տարածուած էր ամէն կողմ։

Երբ Պ. տը Բլամբան կ'ատէր կոմսուհին, կոմսուհին ալ Պ. տը Բլամբանը կ'ատէր։ Երկու դղեակներուն միջև գետը կար միայն, բայց երկու ընտանիքներուն միջև ատելութիւն մը կար ու կը մնար այդ գետէն աւելի խորունկ։

Ուսկի՞ց կուգար այդ ատելութիւնը։ Իրենք ալ ճշդիւ չէին գիտեր։ Կը պատմուէր որ երկու հարիւր քանի տարի առաջ Լա Վէրպըրի մը Բլամբանունի մը գլխէ հանած էր, որու պատճառով մենամարտ մը տեղի ունեցած և արիւն թափուած էր։ Ահա՛ այսչափ։

Բայց այս դէպքը սերունդէ սերունդ պատմուելով, բերնէ բերան անցնելով, խոշորցած մեծցած էր։

Պատահեցաւ ինչ որ պէտք էր պատահիր։ Կասթօն հանդէսի մը մէջ Վալանթինը տեսաւ, անոր գեղեցկութեանը հիացաւ ու սիրեց զայն։

Պատահեցաւ որ Վալանթին ալ Կասթօնը նշմարեց և ա՛լ չկրցաւ անոր վրայ չմտածել։

Բայց ո՛րքան արգելքներ զանոնք իրարմէ կը բաժնէին...։ Երկուքն ալ գիտեին տարի մը իրենց զգացմունքը սրբութեան մէջ պահեցին, երբ ճակատագիրը, որ առաջին անգամ զիրենք իրարու հանդիպեցուցած էր, նորէն իրարու մօտեցուց։ Արքունի պատուոյ դըքսուհին այդ կողմերը եկած ըլլալով իր մեծագործ կալուածները ծախելու համար, երկուքն ալ ամբողջ օր մը անոր տան մէջ իրարու հետ գտնուեցան։ Այս անգամ իրարու հետ խօսեցան ինչպէս հին բարեկամներ։ Յետոյ նորէն ամիսներով իրարմէ բաժնուեցան, սակայն առանց իրարու բան մը ըսած ըլլալու, ամէն օր գետին եզերքը կը գտնուէին միևնոյն ժամուն և մէկ ափէն միւսը իրարու կը նայէին։

Վերջապէս մայիսի իրիկուն մը, երբ Տիկին տը Լա Վէրպըրի Պօքէր գացած էր, Կասթօն համարձակեցաւ անոնց պարտէզը մտնել և Վալանթինին ներկայանալ։

Աղջիկը զինքը չվանեց ու ընդունեցաւ։ Երկու երիտասարդները երկար ատեն թեւ թեւի պտըտեցան պարտէզին մէջ։ Կը հասկնային որ երբեք չպիտի կարենային յաղթել իրենց ծնողաց սեւ ատելութեան, բայց երդուընցան բնաւ չմոռնալ զիրար և բաժնուեցան՝ նորէն տեսնուելու խոստումով։

Տիկին տը Լա Վէրպըրի կը խորհէր ձմեռը փոխադրութիւն մը ընել, աղջիկը Բարիզ տանիլ և գեղեցկութեանը շնորհիւ՝ առանց օժիտի ամուսնացնել՝ հարուստի մը հետ։

Ուստի երիտասարդներուն երկրորդ ժամադրութիւնը վերջինը չեղաւ։

Կասթօն չէր ուզեր որ նշանածը իր մէջէն ո՛ւր երթալը, և որովհետև կամուրջէ անցնելու համար մղոն մը տեղ քալել պէտք էր, մտածեց որ ամենէն կարճ ճամբան լողալով գետը անցնիլն էր։

Վալանթին և Կասթօն կը կարծէին թէ այսպէսով իրենց սիրոյն գաղտնիքը իրենցմէ դատ գիտցող չկար։

Խեղճ միամիտ սիրահարներ։ Երկար ատենէ ի վեր իրենց ժամադրութեանց պատմութիւնը գիւղերուն խօսակցութեանց նիւթ եղած էր։

Երիտասարդները երբեմն երեկոյեան եզերքին մօտ՝ գետին վրայ աղեղ նաւակ մը տեսած ու կարծած էին որ ուշ մնացող ձկնորս մըն էր, բայց կը սխալէին։ Այդ նաւակին մէջ պահուըտած էին գիւղին լրտես հետաքրքիրներ, որ յետոյ կ'երթային իրենց տեսածը ամէնուն պատմելու՝ բերնաւոր սուտերով զարդարելով զայն։

Կասթօն՝ նախապէս սէրը իմացաւ տխուր ճշմարտութիւնը։ Գետը անձրևներէն ուռեցած ըլլալով երիտասարդը Թարասքօն գնաց, որպէս զի կամուրջէն անցնի։

Կասթօն ամէն անգամ որ Թարասքօն երթար, իր ազգականներէն մէկուն տունը կը ճաշէր. այդ իրիկունը պատահեցաւ որ բարեկամի մը հետ պանդոկի մը մէջ ճաշեց և ընթրիքէն ետքը գացին ատենաճառի հրապարակին վրայի փոքրիկ սրճարանը, ուր գի կէս գիշերէն մէկ ժամ առաջուան համար ժամադիր եղած ըլլալով Վալանթինի հետ, տակաւին ժամանակ ունէր։

Կասթօն և բարեկամը շիշ մը գարեջուր բերել տալով՝ սկսան [illegible] խաղալ։ Երիտասարդը միջոց մը նշմարեց որ վարի կողմի սեղանէ մը [illegible] խնդուքներ կը լսուէին։

Երիտասարդը կռահեց որ իր վրայ կը խնդան և յանկարծ ճերմակ ճերմակ կտրելով՝ ճակատը գնդակալանին վրայ նետեց ուժով և դէպի այն սեղանը գնաց։

Այդ սեղանին շուրջը հինգ երիտասարդներ տօմինօ կը խաղային ու տաք գինի կը խմէին։

Կասթօն խօսքը ուղղեց Ժիւլ Լազէ անունով քսանեւհինգ տարեկան երիտասարդի մը, որ միւսներուն մէջ ամենէն մեծը կ'երեւնար։

—Կրկնեցէ՛ք անանկ, ըսաւ՝ բարկութենէն դողացող ձայնով մը, համարձակեցէք ըսել ինչ որ հիմա կ'ըսէիք։

—Ո՞վ կրնայ արգիլել զիս, պատասխանեց Լազէ ամենահանդարտ ձայնով։ Ըսի և կ'ըսեմ թէ ազնուական աղջիկներն ալ գործաւորուհիներէն վար չեն մնար։

—Անուն մըն ալ արտասանեցէք։

Լազէ, գուշակելով որ տալիք պատասխանը Կասթօնը պիտի կատղեցնէ և ծեծկռուք պիտի ելլէ, ոտքն ելաւ։

—Լա Վէրպըրի աղջկան անունը արտասանեցի, ըսաւ լրբենի ծիծաղով մը։

Սրճարանին բոլոր խաղացողները ոտքի ելան և երկու խօսակիցները շրջապատեցին։

Կասթօն այդ բամբասանքին նոյն ուտածքներէն, հայհոյութիւններէն հասկցաւ որ թշնամիներէ շրջապատուած է։

Բայց այնպէս չէ թէ տասնեհինգ այլ հոգիի թշնամիներու առջև ալ ընկճող մարդ չէր Կասթօն։

—Միայն վատ մը, ըսաւ ծանր ձայնով մը, կրնայ զրպարտել այնպիսի աղջիկ մը, որու մայրը որբեւայրի է և որ ո՛չ հայր ունի ո՛չ եղբայր որ իր պատիւը պաշտպանէ։

—Սիրահարներ ունի, ան կը բաւէ, ըսաւ Լազէ հեգնօրէն։

Այդ «սիրահարներ» բառը իր գագաթնակէտին հասցուց Կասթօնի մոլեգնութիւնը. բաժակը վեր առաւ և անկիւն տեղաւ մը իջեցուց Լազէի երեսին։

(Շարունակելի)